

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie

**VLIV PODNIKU PRVNÍ BRNĚNSKÁ STROJÍRNA
VELKÁ BÍTEŠ, a. s. NA REGION**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2007

Bc. Jana Hotárková

UNIVERSITY OF PARDUBICE
Faculty of Economics and Administration
Institute of Economics

**THE INFLUENCE OF PRVNI BRNENSKA STROJIRNA
VELKA BITES, Inc. COMPANY ON REGION**

THESIS

AUTHOR: Bc. Jana Hotárková
SUPERVISOR: doc. Ing. Liběna Tetřevová, Ph.D.

2007

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci „Vliv podniku První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. na region“ jsem vypracovala samostatně a veškeré podklady a literaturu jsem uvedla v seznamu použité literatury

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60, odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 10. května 2007

Hotárková Jana

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat za spolupráci všem, kteří mi byli při tvorbě diplomové práce nápomocni, zejména pak následujícím lidem:

Paní doc. Ing. Liběně Tetřevové, Ph.D. za odborná doporučení a pečlivé vedení práce.

Panu Ing. Milanu Micholánovi, generálnímu řediteli společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s., paní Márii Bartoškové, panu Ing. Martinu Uhlířovi, paní Ing. Věře Hamplové a všem pracovníkům finančního úseku za poskytnutí potřebných údajů o společnosti.

SOUHRN

Podstatou této diplomové práce je zhodnocení a kompletní shrnutí všech dopadů podniku První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s., které přináší do regionu, v němž působí.

Úvodní část práce vymezuje teoretická východiska, která jsou podkladem pro vlastní analýzu. Ta sleduje účinky působení uvedeného podniku na region, a to jak z pohledu zaměstnanosti v regionu, tak i z pohledu ostatních podnikatelských subjektů působících v regionu. Analyzovány jsou také dopady do sociální oblasti. Závěrečná část práce je věnována problematice rozpočtového určení daní, která je vedle prosperujících podniků, dalším významným faktorem ovlivňujícím fungování územní samosprávy.

SUMMARY

This thesis is focused on the evaluation and full summary of all effects of První brněnská strojírna Velká Bíteš, Inc. company it brings to the region where it is situated.

The introduction part encloses theoretical aspects for analysis that follows the effects of the company on region both from the point of view of employment and from the point of view of other business subjects in the region. There are also analysed the effects of the company on social sphere. The concluding part is aimed to the problems of tax determination that is next to well-established companies another significant factor influencing the functioning of the municipal authorities.

Obsah

<i>Seznam použitých zkratk</i>	16
<i>Seznam tabulek</i>	17
<i>Seznam grafů a obrázků</i>	18
Úvod	19
1. Podnik a podnikání	20
1.1. Vymezení podniku a podnikání.....	20
1.2. Cíle podniku	21
1.3. Typologie podniků.....	22
1.3.1. Podniky podle právní formy	23
1.3.2. Podniky podle sektorů nebo hospodářského odvětví, ve kterém působí.....	26
1.3.3. Podniky podle velikosti	27
1.3.4. Podniky podle typu výroby	28
1.4. Okolí podniku	28
2. Region a regionalizace	32
2.1. Vymezení regionu a regionalizace	32
2.2. Regionální politika EU	33
2.3. Mezinárodní klasifikace NUTS	35
2.4. Regionální politika a regionalizace v ČR.....	36
2.4.1. Regionální politika ČR.....	36
2.4.2. Regionalizace v ČR	38
3. Analýza sledovaného regionu	41
3.1. Kraj Vysočina	41
3.2. Město Velká Bíteš	43
3.3. Mikroregion Velkomeziříčsko-Bítešsko	45
4. Charakteristika podniku První brněnská strojárna Velká Bíteš, a. s.	47
4.1. Historický vývoj mateřského podniku PBS Brno	47
4.2. Základní ekonomické údaje o společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.....	48
4.3. Cíle společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.	50
4.4. Jakost a environmentální politika společnosti.....	51
4.5. Organizační struktura společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.	51
4.6. Vlastníci, manažeři a zaměstnanci podniku	52

4.6.1. Vlastník akciové společnosti	52
4.6.2. Management akciové společnosti.....	52
4.6.3. Zaměstnanci akciové společnosti	53
4.7. Odbory a kolektivní smlouva	56
5. Dopady činnosti PBS Velká Bíteš, a. s. na region.....	58
5.1. Vliv na zaměstnanost v regionu.....	58
5.1.1. Nezaměstnanost v okrese Žďár nad Sázavou	58
5.1.2. Průměrné hrubé mzdy.....	60
5.1.3. Podíl zaměstnanců společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. na ekonomicky aktivním obyvatelstvu Velké Bíteše a jejího okolí	61
5.2. Regionální zákazníci, dodavatelé a konkurence společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.	63
5.3. Sociální aspekty (sponzoring)	64
6. Rozpočtové určení daní a jeho vliv na příjmy regionu.....	66
6.1. Vývoj rozpočtového určení daní v ČR	67
6.1.1. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 1993 – 1995	67
6.1.2. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 1996 – 2000	68
6.1.3. Rozpočtové určení daní v ČR v roce 2001	70
6.1.4. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 2002 – 2004	71
6.1.5. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 2005 – 2007	72
6.2. Daňové příjmy obce Velká Bíteš.....	74
6.3. Daňová výdaje PBS Velká Bíteš a. s. a jejich vliv na příjmy rozpočtu města	78
6.4. Daňové příjmy kraje Vysočina	79
Závěr	80
Použitá literatura	82
Přílohy	84

Seznam použitých zkratk

Automat. inf. systémů	Automatizace informačních systémů
ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
HDP	Hrubý domácí produkt
MF	Ministerstvo financí České republiky
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PBS	První brněnská strojírna
PO	Právnícká osoba
RP	Regionální politika
SVČ	Samostatně výdělečně činný
ZO OS	Základní organizace odborového svazu

Seznam tabulek

Tab. 2-1: Klasifikace NUTS v členských státech EU - 25	36
Tab. 2-2: Základní vymezení jednotek NUTS v podmínkách ČR	38
Tab. 2-3: Klasifikace regionů NUTS v ČR	39
Tab. 2-4: Základní charakteristika regionů NUTS II v ČR k 31. 12. 2005	40
Tab. 3-1: Statistická charakteristika okresů kraje Vysočina (stav k 31. 12. 2005)	43
Tab. 4-1: Rozvaha k 31.12. 2003 (v tis. Kč)	48
Tab. 4-2: Rozvaha k 31. 12. 2004 (v tis. Kč)	48
Tab. 4-3: Rozvaha k 31. 12. 2005 (v tis. Kč)	49
Tab. 4-4: Rozvaha k 31. 12. 2006 (v tis. Kč)	49
Tab. 4-5: Výsledky hospodaření společnosti v letech 2003 - 2006.....	50
Tab. 4-6: Obrat a zisk v % z obratu.....	50
Tab. 4-7: Vzdělanostní struktura zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s.	55
Tab. 4-8: Personálně ekonomické ukazatele společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.	55
Tab. 4-9: SWOT analýza společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.....	57
Tab. 5-1: Situace na trhu práce v okrese Žďár nad Sázavou k 31. 12. 2006.....	60
Tab. 5-2: Hrubá měsíční mzda ve 3. čtvrtletí 2006	61
Tab. 5-3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve vybraných obcích	62
Tab. 6-1: Koeficienty velikostní kategorie obcí	74
Tab. 6-2: Procentuální podíl Velké Bíteše na části celostátního výnosu DPH a daní z příjmů.....	75
Tab. 6-3: Podíl Velké Bíteše na 1,5 % celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků.....	76
Tab. 6-4: Příjmy ze sdílených daní v rozpočtu obce Velká Bíteš v období 2001 - 2006.....	76
Tab. 6-5: Daň z nemovitostí, správní a místní poplatky rozpočtu obce Velká Bíteš	77
Tab. 6-6: Daňové výdaje společnosti PBS Velká Bíteš a. s. v letech 2001 - 2005	78
Tab. 6-7: Sdílené daňové příjmy kraje Vysočina v letech 2004 - 2007	79

Seznam grafů a obrázků

Graf 4-1: Vývoj počtu zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s.	53
Graf 4-2: Profesní struktura zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. k 31. 12. 2005	54
Graf 5-1: Míra nezaměstnanosti ve vybraných okresech v období 2004 – 2006	59
Graf 5-2: Podíl zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. na ekonomicky aktivním obyvatelstvu Velké Bíteše a okolí (stav ke konci roku 2006)	63
Obrázek 1-1: Klasifikace živností	24
Obrázek 3-1: Geografická poloha kraje Vysočina	42
Obrázek 3-2: Geografická poloha města Velká Bíteš	44
Obrázek 4-1: Organizační struktura společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.	52

Úvod

Podnik, přestože je samostatným tržním subjektem, není od svého okolí nikdy zcela izolován. Prostředí, ve kterém působí a které jej obklopuje, ovlivňuje jeho chování a do určité míry také vytyčuje prostor pro dopady jeho podnikatelských aktivit. Tyto dopady pak ovlivňují nejen subjekty uvnitř podniku (zaměstnanci, odbory, případně vlastníci), ale také subjekty fungující mimo vlastní podnik (investoři, dodavatelé, odběratelé, regionální vláda a její orgány, široká veřejnost atd.).

První brněnská strojírna působí ve Velké Bíteši již bezmála šedesát let. Význam této společnosti v životech většiny občanů regionu je proto jistě nezpochybnitelný. Záměrem diplomové práce tedy není hledání odpovědi na otázku, zda je tento podnik pro region významný či nikoliv. **Cílem práce** je identifikace a analýza konkrétních oblastí, do kterých uvedený podnik svou činností nejvíce zasahuje a které nejvíce ovlivňuje.

Úvodní dvě kapitoly představují ryze teoretickou část práce, která slouží jako podklad pro vlastní analýzu. Čtenář zde nalezne základní definice a vymezení pojmů z oblasti podniku a podnikání, ve druhé kapitole pak a z problematiky regionů a regionalizace.

Třetí kapitola přináší základní údaje o regionu, ve kterém společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. působí. Následující kapitola charakterizuje firmu jako podnikatelský subjekt a to nejen z hlediska současnosti, ale také z pohledu historického vývoje podniku.

Vlastní analýza oblastí, které jsou v důsledku činnosti této firmy nejvíce ovlivňovány, je obsahem páté kapitoly. Je zde řešena nejen otázka vlivu podniku na zaměstnanost, význam této firmy pro dodavatele, zákazníky a konkurenci, ale také otázka sociálních dopadů vč. sponzoringu.

Vedle prosperujících podniků ovlivňují fungování každého regionu také jeho příjmy (zejména daňové). Proto je obsahem závěrečné šesté kapitoly problematika rozpočtového určení daní v ČR a na příkladu města Velká Bíteš a kraje Vysočina jsou ukázány jeho dopady na příjmové stránky rozpočtů územní samosprávy.

1. Podnik a podnikání

Problematika podniku a podnikání je náplní první kapitoly. V úvodu kapitoly jsou definovány základní pojmy společně s nástinem současné právní úpravy podnikání v České republice. Následující část je věnována charakteristickým rysům podniku a jeho hlavním cílům. Uvedena je také obecná typologie podniků. Jelikož každý podnik funguje v určitém okolí, které jej obklopuje, je závěrečná část první kapitoly věnována okolí podniku.

1.1. Vymezení podniku a podnikání

Podnik je jedním ze základních ekonomických subjektů, pro který existuje řada různých definic. Ekonomická encyklopedie uvádí, že pod pojmem podnik se rozumí samostatná a nezávislá právní, ekonomická, organizační a finanční jednotka. Přičemž „nezávislá“ znamená, že není více než 25 % základního jmění a hlasovacích práv ve vlastnictví jiné společnosti¹.

Další definice vymezuje podnik jako plánovitě organizovanou hospodářskou jednotku, v níž se zhotovují (produkují) a zhodnocují (prodávají) statky a služby². Podnik je tedy chápán jako produktivní jednotka, jejíž charakteristickým rysem je ziskový motiv.

Zákon č. 513/1993 Sb., obchodní zákoník definuje podnik následovně: „*Podnikem se rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.*“

Souhrnně lze tedy říci, že podnikem rozumíme funkčně a právně samostatně fungující subjekt, obvykle zakládáný a provozovaný podnikatelem za účelem dosahování podnikatelského zisku.³

Podnikání je v ekonomické teorii definováno vesměs obdobně jako v obchodním zákoníku. Rozumí se jím soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem jeho vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podnikatelem přitom může být jak fyzická, tak i právnická osoba.

Vedle obchodního zákoníku upravuje oblast podnikání v ČR celá řada dalších právních norem. Jedná se především o živnostenský zákon (zákon č. 455/1991 Sb.,

¹ Žák, M. a kol. Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozšířené vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2002. s. 577. ISBN 80-7201-381-5

² Novotný, J. *Nauka o podniku I*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 7. ISBN 80-210-3090-9

³ Synek, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 449. ISBN 80-7179-736-7

živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů). Další neméně významné právní předpisy se týkají mezinárodního podnikání, ochrany spotřebitele a drobného akcionáře, upravují činnost investičních fondů atd. V řadě případů lze i v podnikatelské oblasti uplatnit občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

1.2. Cíle podniku

Cílem obecně rozumíme určitý budoucí stav nebo výsledek, kterého chceme svým chováním dosáhnout. Cíle jednotlivých podniků závisí nejen na účelu, pro který byl podnik založen, ale také na sektoru, ve kterém působí. Jiné cíle sledují firmy podnikající v privátním sektoru a jiné firmy působící v sektoru veřejném. Jelikož se téma této diplomové práce týká podniku fungujícího v soukromém sektoru, je následující část zaměřena pouze na cíle podniků tohoto sektoru.

Každý podnik sleduje v první řadě svůj primární cíl a následně poté řadu dalších cílů. Pojetí **primárního cíle** podniku prošlo postupným vývojem. Původně byl považován za hlavní cíl firmy **maximální zisk**, a to bez ohledu na čas a riziko. Základním ukazatelem byl tedy celkový zisk. Je však zřejmé, že absolutní ukazatele mají jen omezenou vypovídací schopnost (určitá výše zisku nevypovídá přesně o výkonnosti podniku). Proto se později přešlo k poměrovým ukazatelům, které podají podstatně více informací. Dnes se sleduje celá řada skupin poměrových ukazatelů (ukazatele výnosnosti, likvidity, zadluženosti, tržní hodnoty atd.)⁴.

V průběhu 80. let 20. století se hlavní cíl podnikání transformoval do **maximalizace hodnoty podniku (resp. maximalizace hodnoty pro akcionáře)**. Tento přístup přetrvává dodnes. Hodnotou podniku se přitom rozumí současná hodnota budoucího čistého cash flow. Tím se do vymezení primárního cíle podniku dostal faktor času a faktor rizika.

Počátkem 90. let 20. století byla podrobněji rozpracována teorie maximální hodnoty pro akcionáře a vznikly tak dva nové ukazatele:

⁴ Blíže viz Synek, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 243 – 248. ISBN 80-7179-736-7

- a) **MVA** (Market Value Added) – **tržní přidaná hodnota**. Představuje rozdíl mezi tržní hodnotou (tj. hodnota, kterou by investoři získali při prodeji svých akcií a dluhopisů) a investovaným kapitálem (tj. hodnota, kterou do podniku vložili).
- b) **EVA** (Economic Value Added) – **ekonomická přidaná hodnota**. Je tvořena rozdílem mezi provozním hospodářským ziskem po zdanění a jeho náklady na kapitál.⁵

Cílem podniku je tedy *maximalizovat ukazatel MVA* a snažit se o dosahování *kladné hodnoty ukazatele EVA* (tzn., aby provozní hospodářský výsledek po zdanění převyšoval náklady na kapitál, které jsou tvořeny především výnosy akcionářů).

Vedle primárního (hlavního) cíle však sleduje každý podnik řadu **dalších cílů**. Ty lze rozlišit na cíle ekonomické (např. dlouhodobé zajištění produkce, ovládnutí trhu, „přežití“ na trhu) a cíle mimoekonomické, mezi něž patří sociální cíle (např. zajištění pracovních míst), politické cíle (tzn. dosažení určitého politického vlivu) nebo cíle etické, které se mohou týkat různého způsobu ochrany životního prostředí apod.

Všechny cíle, které se podnik snaží svou činností naplnit, tvoří *hierarchickou síť plánů*. Na jejím vrcholu je základní plán (resp. primární cíl) podniku a níže plány jednotlivých útvarů. Úkolem vedení podniku je zajistit, aby tato síť byla kompatibilní, tzn. aby cíle (plány) na nižší úrovni přispívaly k naplnění základního plánu podniku⁶.

Obdobně o této problematice ve své práci hovoří Wöhe, který takto sledovanou skupinu cílů označuje jako „svazek cílů“ resp. „cílový systém“⁷.

1.3. Typologie podniků

Výše uvedené obecné vymezení podniku zahrnuje poměrně velké množství hospodářských jednotek, které lze podle společných znaků dále rozdělit do typově stejných skupin. Podniky lze třídit podle řady různých hledisek. Mezi základní třídící znaky patří:

- právní forma;
- sektor nebo hospodářské odvětví, ve kterém podnik působí;
- velikost podniku;
- typ výroby.

⁵ Blíže k ukazatelům MVA a EVA viz např. Synek, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 61 – 64. ISBN 80-7179-736-7

⁶ Klestil, J., Pištěláková, Z., Vágner, I. *Základy managementu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s. 46. ISBN 80-210-1655-8

⁷ Wöhe, G. *Úvod do podnikového hospodářství*. Přel. J. Dvořák a kol. 18. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 44. Přel. z Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre. ISBN 80-7179-041-1

1.3.1. Podniky podle právní formy

Právní formy vlastnictví v ČR upravuje již zmíněný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění platných předpisů. Obchodní zákoník rozlišuje obchodní společnosti a družstvo. Mezi obchodní společnosti zahrnuje: veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciovou společnost, evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Další formou podnikání je živnost, která je upravena zákonem č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, v platném znění.

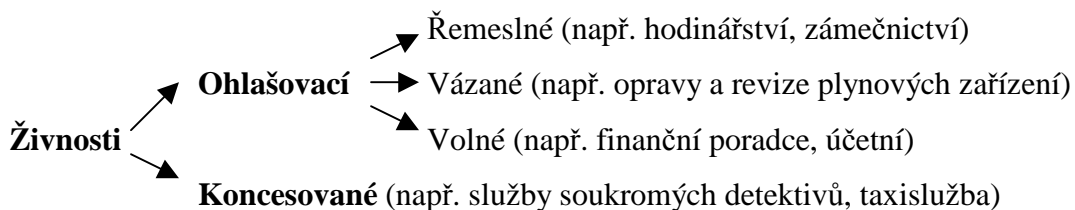
Volba právní formy podnikání se odvíjí od řady kritérií. Mezi nejčastější kritéria rozhodování patří především způsob a rozsah ručení, oprávnění k řízení a vedení podniku, počet zakladatelů, potřebná výše počátečního kapitálu, účast na zisku (případně ztrátě), daňové zatížení a některá další⁸.

Z hlediska právní formy lze podniky rozdělit následovně:

a) Podniky jednotlivce

Jde o podnik vlastněný jednou osobou. Nejčastější formou podniku jednotlivce jsou **živnosti**. Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba splňující podmínky stanovené živnostenským zákonem. Živnosti se dle živnostenského zákona rozdělují na ohlašované (smějí být při splnění stanovených podmínek provozovány na základě ohlášení) a živnosti koncesované (smějí být provozovány na základě koncese – povolení, které je udělováno živnostenským úřadem). Ohlašovacími živnostmi jsou živnosti řemeslné, u nichž je vyžadována odborná způsobilost získaná vyučením v oboru a praxí. Další skupinou ohlašovacích živností jsou živnosti vázané, u kterých je odborná způsobilost stanovena jednotlivě pro každou živnost. Třetí skupinou ohlašovacích živností jsou živnosti volné, u kterých není stanovena odborná způsobilost (tzn. všechny ostatní živnosti). Výše uvedená klasifikace živností je shrnuta na Obr. 1-1.

⁸ Synek, M. a kol. *Manažerská ekonomika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o. , 1996. s. 24 - 34. ISBN 80-7169-211-5

Obrázek 1-1: Klasifikace živností

b) Osobní společnosti

Jsou to společnosti, které jsou vytvořeny a vlastněny dvěma nebo více osobami, podnikajícími pod společnou obchodní firmou⁹. Tyto osoby se společně dělí o dosažené zisky a jsou také společně odpovědné za všechny vzniklé ztráty. V České republice existují dvě formy osobních společností: veřejná obchodní společnost a komanditní společnost.

Veřejná obchodní společnost („veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“) je dle obchodního zákoníku společností, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem. Statutárním orgánem je každý ze společníků, pokud se ve společenské smlouvě nedohodli jinak.

Komanditní společnost je v obchodním zákoníku charakterizována jako společnost, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (tyto osoby se označují jako komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (tzv. komplementáři). Obchodní řízení je umožněno pouze komplementářům (komanditisté mají kontrolní pravomoc). Zisk je rozdělován dle ustanovení společenské smlouvy, nejčastěji podle poměru vkladů jednotlivých společníků.

c) Kapitálové společnosti

Kapitálové společnosti jsou charakteristické kapitálovou účastí společníků. Společníci ručí za závazky společnosti jen do výše svého vkladu. Česká právní úprava umožňuje dvě formy kapitálových společností, a to společnost s ručením omezeným a akciovou společnost.

Společnost s ručením omezeným („spol s r. o.“ nebo „s. r. o.“) obchodní zákoník vymezuje jako společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku. Společnost může být založena jednou osobou, nejvýše však padesáti společníky. Nejvyšším

⁹ Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku

orgánem společnosti je valná hromada. Statutárním orgánem je jednatel (nebo jednatelé). Pokud to určuje společenská smlouva, je ustavena také dozorčí rada.

Akciová společnost („akc. spol.“ nebo „a. s.“) je kapitálovou společností, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Výhodou akcionářů je, že neručí za závazky společnosti. Za závazky společnosti odpovídá akciová společnost celým svým majetkem. Vnitřní organizace akciové společnosti je ve světě různá. V České republice vedle valné hromady (jako nejvyššího orgánu společnosti) existují další dva významné orgány – představenstvo, které je statutárním orgánem a dozorčí rada, která je nejvyšším kontrolním orgánem společnosti. Společnost může být založena jedním akcionářem, je-li zakladatelem právnická osoba, jinak dvěma nebo více zakladateli. Dalším charakteristickým rysem akciové společnosti jsou akcie, které tvoří základní kapitál. Jejich bližší úprava je uvedena v obchodním zákoníku.

d) Družstva

Družstvo je v odborné literatuře charakterizováno jako organizace, jejímž primárním cílem podnikání není dosažení zisku, ale poskytování užítku svým členům. Podle obchodního zákoníku je družstvo společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů. Družstvo založené v ČR musí mít nejméně pět členů (to však neplatí, jsou-li jeho členem alespoň dvě právnické osoby). Za porušení svých závazků odpovídá celým svým majetkem. Členové za závazky družstva neručí (pokud není ve stanovách uvedeno jinak). Základní kapitál je tvořen členskými vklady, jehož minimální výše je stanovena zákonem. Orgány družstva jsou členská schůze členů družstva (nejvyšší orgán), představenstvo (statutární orgán) a kontrolní komise. Stanovy mohou určit vznik dalších orgánů.

e) Veřejné (státní) podniky

Obecně se jedná o organizace, které zajišťují některé důležité služby (např. železniční a vodní dopravu, správu silnic, poštovní služby, rozhlas, televizi apod.), dále zajišťují těžbu strategických surovin (např. uhlí) nebo zajišťují výrobu některých důležitých statků (např. výrobu elektrické energie, zbraní). Tyto organizace jsou buď zcela ve vlastnictví státu (popř. územních samosprávních celků) nebo jsou v tzv. smíšeném vlastnictví (tzn. část patří soukromým vlastníkům).

Státní podnik je v ČR upraven zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanoví, že státním podnikem je právnická osoba

provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Stát tedy neručí za závazky podniku. Zakladatelem podniku je stát (státní podnik může být založen pouze se souhlasem vlády), statutárním orgánem je ředitel a výkonným orgánem je dozorčí rada. V transformujících se ekonomikách (tedy i v ČR) v současné době dochází k privatizaci státních podniků, tzn. že jsou převáděny do soukromého vlastnictví.

Některé služby, jako je obrana státu, bezpečnost, vzdělávání nebo např. budování infrastruktury zajišťují **neziskové organizace**.

1.3.2. Podniky podle sektorů nebo hospodářského odvětví, ve kterém působí

Sektory se rozumí části národního hospodářství, do nichž je národní hospodářství podle stanovených hledisek rozděleno. V klasickém pojetí ekonomie se národní hospodářství člení na¹⁰:

- a) **primární sektor** (podniky prvovýroby) – zahrnuje zemědělství, rybolov, lesní hospodářství, těžbu přírodních zdrojů apod.;
- b) **sekundární sektor** (podniky druhovýroby) – zahrnuje zpracovatelský průmysl, např. potravinářský průmysl, strojírenství, textilní průmysl;
- c) **terciární sektor** (podniky služeb) – zahrnuje veškeré služby, např. obchod, peněžnictví a pojišťovnictví, dopravu a spoje, školství, zdravotnictví aj.

V důsledku neustálého vzniku nových služeb začala ekonomická teorie přiřazovat k tomuto členění další dva sektory. V moderním pojetí ekonomie se tedy národní hospodářství dělí celkem do pěti sektorů. Pojetí primárního a sekundárního sektoru zůstává nezměněno. Mění se však pojetí terciárního sektoru. V něm došlo k vyčlenění některých služeb, které se následně staly součástí sektoru kvartárního a kvintárního. Terciální sektor nyní zahrnuje služby, které souvisejí s produkcí, údržbou, distribucí a spotřebou materiálních statků (např. služby opravárenské, služby dopravy a spojů, ale také služby obchodní či finanční). Pojetí kvartárního a kvintárního sektoru je následující¹¹:

- d) **kvartární sektor** (sektor služeb, které mají veřejný charakter) – zahrnuje především služby veřejné správy, armády, policie a justice;
- e) **kvintární sektor** (sektor rozvojových služeb) – patří sem školství, kultura, sport, zdravotnictví a sociální služby, věda a výzkum a některé další služby.

¹⁰ Novotný, J. *Nauka o podniku I*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 12. ISBN 80-210-3090-9

¹¹ Tetřevová, L. *Veřejná ekonomie - Úvod do problému*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 15 - 16. ISBN: 80-7194-544-7

Druhým hlediskem podle něž lze členit národní hospodářství do jednotlivých sektorů je způsob financování. Z hlediska způsobu financování rozlišujeme následující sektory¹²:

- a) **sektor ziskový (tržní)** – v plném rozsahu zde platí zákonitosti trhu;
- b) **sektor neziskový (netržní)** – funguje na základě zákonitostí, které zkoumá veřejná ekonomie; člení se na sektor veřejný, sektor soukromý a sektor domácností.

Konečně třetím hlediskem, podle kterého můžeme národní hospodářství strukturovat do jednotlivých sektorů, je hledisko vlastnictví. Obecně je rozlišováno vlastnictví soukromé a vlastnictví veřejné. Dle způsobu vlastnictví rozlišujeme:

- a) **soukromý sektor** (založen na soukromém vlastnictví);
- b) **veřejný sektor** (založen na veřejném vlastnictví).

Podrobnějším členěním podniků je jejich třídění podle příslušnosti k hospodářským **odvětvím**. Hospodářské odvětví je částí národního hospodářství, které produkuje stejné nebo obdobné skupiny výrobků či služeb¹³.

V České republice se hospodářská odvětví klasifikují podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Předmětem OKEČ jsou všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty, které vedou k vytvoření specifických výrobků či výkonů (služeb). Toto členění slouží pro třídění ekonomických subjektů, nikoli pro členění samotných výrobků či služeb. OKEČ se užívá ve státní statistice, a to zejména v analytických pracích a při sestavování národních účtů.

1.3.3. Podniky podle velikosti

Obecně se pro rozlišování podniků podle velikosti jako třídící kritérium používá počet zaměstnanců, velikost ročního obratu či celková roční bilanční suma. V rámci klasifikace uplatňované v Evropské unii se používá kombinace těchto kritérií a rozlišuje se¹⁴:

- a) **mikropodnik** – podnik s méně než 10 zaměstnanci;
- b) **malý podnik** – podnik jehož počet zaměstnanců se pohybuje v rozmezí 10 – 49, roční obrat nepřesahuje 10 mil. EURO nebo roční bilanční suma nepřevyšuje 10 mil. EURO;
- c) **střední podnik** – podnik s méně než 250 zaměstnanci, jeho roční obrat nepřesahuje 50 mil. EURO nebo roční bilanční suma nepřevyšuje hranici 43 mil. EURO;

¹² Tetřevová, L. *Veřejná ekonomie - Úvod do problému*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 19 - 20. ISBN: 80-7194-544-7

¹³ Novotný, J. *Nauka o podniku I*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 12. ISBN 80-210-3090-9

¹⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Euroskop. [online]. [cit.2007-03-28]. Dostupné z URL <<http://www.euroskop.cz>>

d) **velký podnik** – podnik s více než 250 zaměstnanci.

1.3.4. Podniky podle typu výroby

Členění podniků podle typu výroby se týká pouze podniků výrobních. Odborná literatura uvádí řadu různých typů výroby. Např. Wöhe¹⁵ dle výrobních principů rozlišuje hromadnou výrobu, výrobu několika druhů výrobků, sériovou výrobu, výrobu v dávkách nebo šaržích a kusovou výrobu.

Podle povahy výroby (přesněji podle velikosti produkce a opakovatelnosti výroby) však nejčastěji rozlišujeme podniky ve kterých převládá:

- a) **kusová výroba** – pro kterou je charakteristická nulová nebo velmi malá opakovatelnost výroby, počet výrobků vyrobených za jeden rok se pohybuje v řádech jednotek až desítek (např. nábytek na zakázku, vodní turbíny);
- b) **sériová výroba** – která je charakteristická značnou opakovatelností výroby stejného výrobku, ročně se vyprodukuje stovky až tisíce kusů výrobků, je typická pro strojírenskou výrobu (např. výroba obráběcích strojů);
- c) **hromadná výroba** – je výroba s velmi vysokou opakovatelností výroby jednoho nebo malého počtu druhů výrobků, ročně se takto vyprodukuje až statisíce výrobků (např. osobní automobily, produkty lihovaru).

1.4. Okolí podniku

Podnikatelské aktivity se nedotýkají pouze vlastníků, vedení a zaměstnanců podniku, ale jejich dopady daleko přesahují hranice samotného podniku. Každý podnik je obklopen vnějším světem – **okolím**, které ovlivňuje a kterým je také sám ovlivňován. Okolí determinuje cíle a chování podniku. Je tvořeno faktory, které sice existují mimo vlastní podnik, přesto na něj působí. Tyto faktory představují množinu vazeb mezi podnikem a nejdůležitějšími prvky vyššího hospodářského celku.

Pro bližší analýzu okolí podniku je třeba nejprve vymezit jeho jednotlivé faktory, resp. prvky. Existuje několik variant jak strukturovat okolí podniku na jednotlivé prvky. Mnohdy jsou tyto varianty obdobné a obsahově se překrývají. Přesto jsou v dalším textu stručně představeny dva základní způsoby.

První způsob členění okolí podniku rozlišuje následující prvky (resp. okolí)¹⁶:

¹⁵ Wöhe, G. *Úvod do podnikového hospodářství*. Přel. J. Dvořák a kol. 18. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 12. Přel. z Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre. ISBN 80-7179-041-1

¹⁶ Synek, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 14 - 20. ISBN 80-7179-736-7

I. Geografické okolí

Geografické okolí ovlivňuje podnik především tím, že značně předurčuje jeho logistiku, tzn. způsob řízení materiálových a výrobních toků od zdroje k uživateli. Vliv geografického okolí se promítá především při volbě umístění podniku (ideální umístění je co nejbližší výrobním zdrojům).

II. Sociální okolí

Cíle podniku by měly odrážet nejen zájmy samotného podniku, ale také zájmy celé společnosti. V reálném životě však do popředí často vstupují zájmy vlastníků a manažerů, kteří usilují o dosažení maximalizace svých příjmů. To je ovšem mnohdy v rozporu se zájmy sociálního okolí. Také zájmy samotných zaměstnanců se vždy nemusí shodovat se zájmy celé společnosti (např. stávka autodopravců, stávka zaměstnanců železnice, ...). Proto se většina zásadních podnikatelských rozhodnutí stává do určité míry kompromisem mezi „čistou“ ekonomickou racionalitou a sociální odpovědností podniku. Praxe stále zřetelněji ukazuje, že sociální smír je jedním ze základních předpokladů ekonomického rozvoje společnosti.

III. Politické okolí

Významný vliv na podnikovou sféru mají také jednotlivé politické strany, které vyznávají a prosazují různé politické směry. Tento vliv může mít jak pozitivní, tak i negativní charakter. Politické okolí podniku však není tvořeno pouze ústřední vládou a souvisejícími institucemi a orgány (centrální banka, burza, soudy apod.). Důležitou roli zde sehrávají také vlády územní a komunální (především krajské a městské úřady).

IV. Právní okolí

Právo a jeho instituty vymezují rámec pro veškeré podnikatelské aktivity. Definují právní a jiné parametry, které jsou pro podniky závazné a zároveň určují jejich práva a povinnosti. Důležité právní normy upravující oblast podnikání v České republice jsou uvedeny v kapitole *1.1 Vymezení podniku a podnikání*.

V. Ekonomické okolí

Ekonomické okolí (tzn. hospodářská situace země a její dynamika) velmi výrazně ovlivňuje rozhodování a chování jednotlivých podniků. Je tvořeno ze tří základních faktorů, kterými jsou dostupnost výrobních faktorů a jejich ceny na trhu, daňové zatížení podniků a v neposlední řadě hospodářský růst ekonomiky (stádium hospodářského cyklu, míra inflace či deflace, ...) společně s měnovým a devizovým vývojem. Do ekonomického okolí podniku

se také zahrnují odběratelé, resp. zákazníci, dodavatelé a finanční instituce (především banky).

VI. Ekologické okolí

Ekologické faktory významně ovlivňují používání výrobních technologií podniků, rozmístění výrobních jednotek, zákaz některých výrob apod. Dodržování přísných ekologických norem tak může pro podniky na jedné straně představovat určitou bariéru v podobě zvýšených ekonomických nákladů. Na druhé straně však dává možnost pro rozvoj nových podnikatelských činností, jako je např. výroba ekologicky nezávadných výrobků, recyklace obalů, výroba alternativních zdrojů tepla atd.

VII. Technické a technologické okolí

Pokud podnik nechce ztratit kontakt se stále měnícím se technologickým okolím a novými technologiemi, musí vynaložit maximální úsilí a dostatečné množství finančních prostředků. Využití technologického pokroku pak podniku umožňuje dosahovat lepších hospodářských výsledků, zvyšovat jeho konkurenceschopnost a zlepšovat pracovní prostředí.

VIII. Etické okolí

Dodržování etických norem chování je součástí tzv. podnikové kultury, která definuje, jaké postoje by měl podnik zaujímat v souladu s obecnými etickými normami. Zahrnuje poskytování pravdivých informací, korektní hospodářskou soutěž a propagační kampaně apod.

IX. Kulturně historické okolí

Kulturní okolí podniku vzniká postupně v rámci historického vývoje, kdy společnost postupně vytváří základní hodnoty, postoje a názory člověka. Celková vzdělanost a kulturní úroveň obyvatelstva velmi významně ovlivňuje celkový ekonomický rozvoj země.

Je zřejmé, že jednotlivé prvky okolí nepůsobí na podnik izolovaně, ale navzájem se prolínají a ovlivňují. Míra působení těchto prvků se liší v závislosti na druhu a rozsahu podnikání. Také velikost samotného podniku má významný vliv při zkoumání jeho okolí.

Z hlediska subjektů, na které aktivity podniku dopadají, členíme okolí podniku na mikrookolí, mezookolí a makrookolí¹⁷.

Mikrookolí podniku

Mikrookolí podniku je tvořeno samotným podnikem, tzn. jeho vlastníky, manažery, řadovými zaměstnanci a základní odborovou organizací.

Mezookolí podniku

Mezookolí podniku tvoří další zainteresované subjekty, na které dopadají účinky podnikových aktivit, jsou to zejména věřitelé, dlužníci, odběratelé a zákazníci, dodavatelé, konkurence, externí poradci, ale také daný region, v němž podnik působí.

Makrookolí podniku

Makrookolí podniku zahrnuje účinky podnikové činnosti, které dopadají na danou zemi z národohospodářského hlediska. Na makroúrovni je především sledován vliv podniku na příjmovou a výdajovou stránku státního rozpočtu a vliv na platební bilanci země.

¹⁷ Tetřevová L. *Finanční restrukturalizace firmy*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 84. ISBN 80-7194-788-1

2. Region a regionalizace

Druhá kapitola diplomové práce se zaměřuje na problematiku regionu a regionalizace, a to jak na úrovni České republiky, tak i na úrovni Evropské unie. V úvodní části jsou definovány základní pojmy vztahující se k této oblasti. Následující část se věnuje otázkám regionální politiky EU, jejím základním principům a cílům. Pro potřeby naplňování cílů regionální politiky používá EU metodiku mezinárodně uznávané klasifikace území (NUTS), jejíž vymezení a obecná charakteristika je obsahem další části. Závěr kapitoly je zaměřen na problematiku české regionální politiky (vč. jejího institucionálního zajištění a právního vymezení) a na regionalizaci našeho území.

2.1. Vymezení regionu a regionalizace

Chceme-li zajistit výkon jednotné státní správy na celém území státu, provádět účinnou územní samosprávu nebo řešit ekonomické či ekologické problémy jednotlivých oblastí země, je vhodné celkové území státu vymezit do menších územních celků – regionů (oblastí, rajonů apod.).

Proces vymezení území na jednotlivé regiony je označován jako **regionalizace**. Tento proces je realizován dvěma způsoby. Území státu můžeme buď *rozčleňovat* do menších územních jednotek nebo naopak základní prostorové jednotky lze *seskupovat* do větších územních celků¹⁸.

Vedle pojmu regionalizace se lze setkat s blízkým pojmem **regionalistika**, který představuje označení vědní disciplíny zabývající se studiem regionalizace a regionů.

Pro pojem „**region**“ doposud nebyla přijata jednoznačná definice. Obecně však regionem rozumíme určité územní, které je ohraničeno na základě zvolených kritérií, která vyplývají z cíle (resp. účelu), pro nějž je region vymezen. V ČR je region definován na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, v platném znění jako: „*územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí...*“. Region je v zásadě vymezen následujícími podmínkami¹⁹:

- sociálně historickými;
- politickými;

¹⁸ Matoušková, Z. a kol. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vydání. Praha: VŠE Praha, 2000. s. 65. ISBN 80-245-0052-3

¹⁹ Kraftová, I. *Kapitálová síla a výkonnost podniků v regionálním kontextu*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 13. ISBN 80-7194-622-2

- přírodními;
- geografickými;
- demografickými a
- ekonomickými.

Z hlediska typu účelu rozlišujeme regiony administrativní a účelové. **Administrativní regiony** vznikají pro potřeby výkonu státní správy a územní samosprávy. Z toho vyplývá, že je nezbytné, aby administrativní regiony pokrývaly celé území daného státu. Naproti tomu **účelové regiony** jsou vymezovány pro řešení specifických problémů, které se mohou týkat např. ekonomické zaostalosti, kvality životního prostředí či ochrany přírody a krajiny. V ČR patří mezi účelové regiony zejména národní parky a chráněné krajinné oblasti.

Z hlediska homogenity aktivit či jevů, které probíhají ve sledovaném území, rozlišujeme regiony homogenní a heterogenní. **Homogenní regiony** se vyznačují podobnými relevantními kritérii (klíma, převažující typ vegetace, sektorová struktura průmyslu, dlouhodobá nezaměstnanost apod.). **Heterogenní regiony** jsou definovány na základě vnitřní spojitosti. Tento typ regionů je tvořen vzájemnými vztahy²⁰ prostorových jednotek, občanské vybavenosti a technické infrastruktury²¹.

2.2. Regionální politika EU

Má-li se z Evropské unie stát opravdu silná světová velmoc, je nezbytně nutné, aby byly odstraněny doposud existující rozdíly mezi jejími jednotlivými regiony. Nerovnosti mezi regiony totiž negativně ovlivňují nejen výkonnost celé ekonomiky EU, ale také její celkovou politickou soudržnost. **Primárním cílem regionální politiky** je tedy přispět ke zmírňování výrazných regionálních nerovností, které stále přetrvávají mezi členskými státy.

Pro regionální politiku EU (dále jen RP) se dnes v praxi stále častěji užívá označení **politika hospodářské a sociální soudržnosti**, která vedle regionální politiky zahrnuje také část zemědělské a část sociální politiky.

Fungování politiky hospodářské a sociální soudržnosti (resp. regionální politiky) je založeno na několika základních principech, které se odrážejí v průběhu celého procesu čerpání pomoci. Prvním, nejobecnějším principem je **princip solidarity** rozvinutých regionů s regiony méně rozvinutými.

²⁰ Pojem „vzájemné vztahy“ představuje pohyb osob, zboží a kapitálu.

²¹ Blíže k problematice regionalizace viz Matoušková, Z. a kol. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vydání. Praha: VŠE Praha, 2000. s. 65 – 80. ISBN 80-245-0052-3

Druhým principem RP je **princip partnerství**. Ten v sobě zahrnuje dvě roviny – horizontální a vertikální. Horizontální rovina představuje spolupráci partnerů na úrovni členského státu nebo regionu. Vertikální rovina zajišťuje spolupráci Evropské Komise s orgány na národní, regionální a místní úrovni.

Třetím principem je **princip programování**, který v podstatě znamená to, že pomoc je realizována na základě víceletých a víceoborových programů.

Čtvrtým principem je **princip koncentrace**, který zajišťuje koncentraci prostředků do oblastí a regionů s nejvýznamnějšími problémy, avšak pouze na definované cíle. Tím dochází k realizaci menšího množství velkých projektů, od kterých je očekáván největší přínos.

Mezi základní principy RP patří také **princip adicionality (doplňkovosti)**. Tento princip je definován z důvodu zajištění finanční efektivnosti a zodpovědnosti za nakládání s poskytnutými prostředky. Na jeho základě je vyžadováno, aby projekty byly financovány vedle prostředků z EU také z jiných zdrojů.

V neposlední řadě k principům RP patří **princip monitorování a vyhodnocování**, který zahrnuje průběžné sledování a vyhodnocování nakládání s finančními prostředky ze zdrojů EU²².

Konkrétní cíle regionální politiky EU jsou vždy rozpracovány na delší, tzv. plánovací období. Pro období let 2007 – 2013 jsou stanoveny tyto tři základní cíle:

1. Konvergence

Obsahem cíle je podpora růstu a vytváření pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech, tj. v regionech, jejichž HDP nepřekračuje 75 % průměru EU. Mezi hlavní priority patří především modernizace ekonomické struktury členských států, zlepšování základní infrastruktury, zvyšování kvality vzdělávacího systému, sociálních služeb apod.

2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl je zaměřen na regiony, které nespádají pod Cíl Konvergence, tj. regiony s HDP vyšším než 75 % průměru EU. Klade důraz na inovace, rozvoj ekonomiky založené na znalostech (tzv. znalostní ekonomiky), řeší otázky životního prostředí či možnosti zvyšování dostupnosti různých komunikačních sítí.

3. Evropská územní spolupráce

Cíl Evropská územní spolupráce se týká podpory harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie. Vychází z Iniciativy Interreg, což je podpora zaměřená na prohlubování

²² Blíže k principům regionální politiky EU viz Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Strukturální fondy. [online]. [cit.2007-02-21]. Dostupné z URL <<http://www.strukturalni-fondy.cz/implementace-rizeni>>

integrace prostřednictvím přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce. Cíl Evropská územní spolupráce zahrnuje především podporu a rozvoj vědy, výzkumu a informační společnosti, zlepšování kvality životního prostředí a předcházení rizikům z něj plynoucích.

Uvedené cíle Evropská Unie financuje ze Strukturálních fondů a Kohezního fondu (Fondu soudržnosti), jejichž celkový finanční objem přesahuje jednu třetinu celkového unijního rozpočtu.

2.3. Mezinárodní klasifikace NUTS

Klasifikace NUTS²³ – nomenklatura územních statistických jednotek, je zakotvena v legislativě EU již od roku 1988. Tato speciální metodika byla vytvořena Statistickým úřadem Evropských společenství, ovšem její využívání není omezeno pouze pro statistické účely. Klasifikaci NUTS používá EU pro naplňování cílů své regionální politiky. Na základě takto vymezených územních jednotek posuzuje EU potřebnost a výši finančních podpor plynoucích do jednotlivých regionů z prostředků EU (zejména u podpor čerpaných ze strukturálních fondů)²⁴.

Klasifikace NUTS obsahuje 6 úrovní (NUTS 0 – NUTS V), které představují jednotlivé velikostní struktury. Každá úroveň NUTS je vymezena počtem obyvatel a rozlohou.

Základní charakteristika:

- NUTS 0 odpovídá jednomu státnímu útvaru (tj. stát);
- NUTS I územní jednotka velkých oblastí (zemí) daného státu, tato jednotka odpovídá makroregionům daného státu;
- NUTS II řádově nižší jednotka, zpravidla odpovídá střední úrovni správního členění území státu;
- NUTS III jednotka odpovídající nižší úrovni správního členění území státu;
- NUTS IV jednotka představující úroveň okresů, popř. mikroregionů;
- NUTS V jednotka odpovídající úrovni obcí.

Tab. 2-1 přehledně srovnává klasifikaci NUTS na úrovni I až III v pětadvaceti členských státech EU. Poměrně zajímavé je například srovnání České republiky s Belgií.

²³ Z francouzského „Nomenclature des Unités Territoriales Statistique“.

²⁴ Kraftová, I. *Kapitálová síla a výkonnost podniků v regionálním kontextu*. 1. vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 13. ISBN 80-7194-622-2

Obě země mají přibližně stejný počet obyvatel (ČR 10,24 mil. obyvatel, Belgie 10,36 mil. obyvatel), přičemž belgické území je o více než polovinu menší než území ČR (ČR 78 866 km², Belgie 30 528 km²)²⁵. Přesto na úrovni regionů NUTS III nalezneme v Belgii 43 jednotek, kdežto v ČR pouze 14.

Tab. 2-1: Klasifikace NUTS v členských státech EU - 25

Kód	Název státu	NUTS I	NUTS II	NUTS III
be	Belgie	3	11	43
cz	Česká republika	1	8	14
dk	Dánsko	1	1	15
de	Německo	16	41	439
ee	Estonsko	1	1	5
gr	Řecko	4	13	51
es	Španělsko	7	19	52
fr	Francie	9	26	100
ie	Irsko	1	2	8
it	Itálie	5	21	103
cy	Kypr	1	1	1
lv	Lotyšsko	1	1	5
lt	Litva	1	1	10
lu	Lucembursko	1	1	1
hu	Maďarsko	1	7	20
mt	Malta	1	1	2
nl	Nizozemsko	4	12	40
at	Rakousko	3	9	35
pl	Polsko	1	16	44
pt	Portugalsko	3	7	30
si	Slovinsko	1	1	12
sk	Slovensko	1	4	8
fi	Finsko	2	5	20
se	Švédsko	1	8	21
uk	Spojené království	12	37	133

Pramen: Český statistický úřad. [online]. [cit.2007-04-12]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>>

2.4. Regionální politika a regionalizace v ČR

2.4.1. Regionální politika ČR

Regionální politika představuje „soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury.“²⁶

²⁵ Údaje o počtu obyvatel a rozloze území jsou čerpany z Internetové encyklopedie. [online]. [cit.2007-02-25]. Dostupné z URL <<http://cs.wikipedia.org>>

²⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha, 2006.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je ústředním orgánem státní správy mj. ve věcech regionální politiky. Spravuje zejména finanční prostředky určené k zabezpečování regionální politiky státu a koordinuje činnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování regionální politiky státu.

Další institucí zajišťující realizaci regionální politiky na vnitrostátní úrovni je **Centrum pro regionální rozvoj ČR**. Jeho základním cílem je pomoci úspěšně realizovat projekty schválené ke spolufinancování z prostředků EU.

Pro podporu hospodářského rozvoje v krajích byly zřízeny tzv. **regionální rozvojové agentury**, kterých v ČR v současné době působí 18. Jejich hlavní náplní je především příprava, realizace, monitorování a vyhodnocování regionálních projektů, a to včetně účasti na programech Evropské unie.

Koordinaci a realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti na regionální úrovni zajišťují také **orgány regionů soudržnosti**, tj. *Regionální rada* a *Výbor regionálního rozvoje*. Blíže k regionům soudržnosti v následující podkapitole.

Regionální politika je upravena řadou právních předpisů, a to jak předpisy na evropské úrovni, tak předpisy na vnitrostátní úrovni. Mezi základní právní normy upravující regionální politiku na vnitrostátní úrovni patří:

- Ústava ČR (ústavní zákon č. 1/1999 Sb.), která poskytl v čl. 99 ústavněprávní základ pro existenci vyšších územních samosprávných celků;
- ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků;
- zákon 299/1992 Sb., o podpoře malého a středního podnikání;
- zákon 129/2000 Sb., o krajích;
- zákon 157/2000 Sb., o obcích;
- zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje;
- zákony 172/1991 Sb., 155/2000 Sb., 290/2002 Sb., vyjasňující vlastnické vztahy mezi státem, kraji a obcemi.

Základním dokumentem regionální politiky je **Strategie regionálního rozvoje České republiky**²⁷. Cílem tohoto dokumentu je harmonizace české regionální politiky s nařízeními EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Strategie regionálního rozvoje ČR je definována vždy na předem stanovené období (v současné době je to období 2007 - 2013) a obsahuje zejména:

²⁷ Dokument schválený usnesením vlády ČR č. 560 ze dne 17. 5. 2006.

- analýzu stavu regionálního rozvoje;
- charakteristiku silných a slabých stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů;
- strategické cíle regionálního rozvoje v ČR;
- vymezení státem podporovaných regionů;
- doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti.

2.4.2. Regionalizace v ČR

Nejnižší územní správní jednotkou v ČR je **obec**. Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), se obcí rozumí „základní územně samosprávné společenství občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí obce“. Obce s více než 3 000 obyvateli jsou zpravidla označovány jako města (ovšem pouze pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády). Specifické postavení pak zaujímají statutární města a hlavní město Praha.

Vyšším územně správním celkem je **kraj**. Kraje byly v ČR zřízeny dne 1. 1. 2000 na základě ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků²⁸. Území ČR tak bylo rozděleno do čtrnácti krajů (Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravsko-slezský kraj a Zlínský kraj).

Pro potřeby spojené s koordinací a realizací politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU (zejména k čerpání Strukturálních fondů) bylo území ČR rozčleněno do jednotlivých regionů dle klasifikace NUTS. Tab. 2-2 podává přehled o vymezení územních jednotek NUTS v ČR.

Tab. 2-2: Základní vymezení jednotek NUTS v podmínkách ČR

Úroveň NUTS	Obecné vymezení	Vymezení v podmínkách ČR
NUTS 0	stát	Česká republika
NUTS I	území	Česká republika
NUTS II	oblast	sdružené kraje (regiony soudržnosti)
NUTS III	kraj	vyšší územní samosprávné celky
NUTS IV	okres	nižší územní jednotky
NUTS V	obec	základní územní jednotky

Pramen: Český statistický úřad. [online]. [cit.2007-02-26]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>>

²⁸ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Úroveň **NUTS 0** odpovídá, jak již bylo výše uvedeno, jednomu státnímu útvaru, tedy v našich podmínkách celému území České republiky.

Regiony **NUTS I** vymezují územní jednotky označované jako *země*, kterými by v ČR mohly být Čechy, Morava a Slezsko. Toto členění se však u nás nepoužívá, tudíž jsou jednotky NUTS 0 a NUTS I identické.

Nižší jednotka **NUTS II**, označována jako *region soudržnosti*, charakterizuje oblasti, které zpravidla vznikají sloučením několika jednotek NUTS III. V ČR vzniklo sloučením jedné až tří jednotek NUTS III celkem osm regionů soudržnosti.

Úrovní klasifikace **NUTS III** odpovídají vyšší územně samosprávné celky, tedy *kraje*. Jejich základní vymezení bylo uvedeno výše.

Územní jednotka na úrovni **NUTS IV** představuje členění státu na *okresy* s výjimkou území Prahy, kde je uplatněno statistické členění na 15 správních obvodů. Tato úroveň je uplatňována jen pro vnitřní potřeby ČR a je ponechána pouze na přechodnou dobu. V ČR tak pro tyto účely existuje celkem 91 okresů, vč. 15-ti správních obvodů Prahy.

Nejnižší jednotkou územního členění NUTS je úroveň **NUTS V**, která představuje *obce*, jejichž celkový počet v ČR ke konci roku 2001 činil 6 258. V porovnání s dalšími členskými státy EU je tento počet poměrně vysoký. Například v již jednou srovnávané Belgii bylo ke stejnému datu pouze 589 obcí²⁹.

Vymezení regionů v ČR dle klasifikace NUTS na úrovni I – III ukazuje Tab. 2-3.

Tab. 2-3: Klasifikace regionů NUTS v ČR

NUTS I	NUTS II – region soudržnosti	NUTS III - kraj
Česká republika	Praha	Praha
	Střední Čechy	Středočeský
	Severozápad	Ústecký, Karlovarský
	Jihozápad	Plzeňský, Jihočeský
	Severovýchod	Liberecký, Královéhradecký, Pardubický
	Jihovýchod	Vysočina, Jihomoravský
	Střední Morava	Olomoucký, Zlínský
	Moravskoslezsko	Moravskoslezský

Pramen: Český statistický úřad. [online]. [cit.2007-02-26]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>>

²⁹ Český statistický úřad: Regiony NUTS v Evropské unii. [online]. [cit.2007-02-26]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>>

Z výše uvedené tabulky je patrné, že ve třech případech je úroveň NUTS II a NUTS III shodná (Praha, Střední Čechy a Moravskoslezsko). Ve čtyřech případech došlo ke sloučení dvou NUTS III v jeden NUTS II (Severozápad, Jihozápad, Jihovýchod, Střední Morava) a pouze v jednom případě jsou sloučeny tři NUTS III v jeden NUTS II (Severovýchod).

Z hlediska čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU je nejdůležitější členění na úrovni NUTS II. V podmínkách České republiky má však tato úroveň pouze statistický charakter. V Tab. 2-4 jsou uvedeny obecné charakteristiky jednotlivých regionů soudržnosti.

Tab. 2-4: Základní charakteristika regionů NUTS II v ČR k 31. 12. 2005

Region	Rozloha v km ²	Počet obyvatel v tis.	Podíl ekonomicky aktivních v %	Míra nezaměstnanosti v %
Česká republika	78 868	10 207	50,0	7,8
Praha	496	1 164	54,3	4,2
Střední Čechy	11 016	1 132	50,4	5,2
Jihozápad	17 618	1 175	50,1	5,3
Severozápad	8 649	1 125	49,7	11,2
Severovýchod	12 440	1 482	49,6	6,5
Jihovýchod	13 991	1 640	48,9	7,2
Střední Morava	9 123	1 229	49,0	8,7
Moravskoslezsko	5 535	1 262	48,4	14,8

Pramen: Český statistický úřad. [online]. [cit.2007-02-26]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>>

Z údajů prezentovaných v Tab. 2-4 je zřejmé, že úrovně NUTS II jsou svou rozlohou značně nerovnoměrné (rozloha Prahy je 496 km², kdežto region Jihozápad zaujímá 17 618 km²). Jejich poměrná vyváženost však pramení z počtu obyvatel, který se pohybuje v rozmezí 1 125 tis. až 1 640 tis. obyvatel.

Vedle klasifikace NUTS se v ČR užívá také tzv. *Územně identifikační registr*, jehož předmětem je evidence územních prvků, včetně jejich územní identifikace a prostorové lokalizace. Obsahuje především údaje o územních oblastech, krajích, okresech, obcích, vojenských újezdech, katastrálních územích a dalších územních prvcích³⁰.

³⁰ Blíže k Územně identifikačnímu registru viz Portál územního plánování. [online]. [cit.2007-02-27]. Dostupné z URL <<http://portal.ur.cz>>

3. Analýza sledovaného regionu

Podnik První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. má své sídlo v obci Velká Bíteš, která leží ve východní části kraje Vysočina v okrese Žďár nad Sázavou. Město se nachází na rozhraní dvou krajů - kraje Vysočina a Jihomoravského kraje a tří okresů – Žďár nad Sázavou, Třebíč a Brno-venkov. Vzhledem ke správnímu členění České republiky je tedy poměrně obtížné jednoznačně určit region, který podnik svou činností nejvíce ovlivňuje a kterým je také sám ovlivňován.

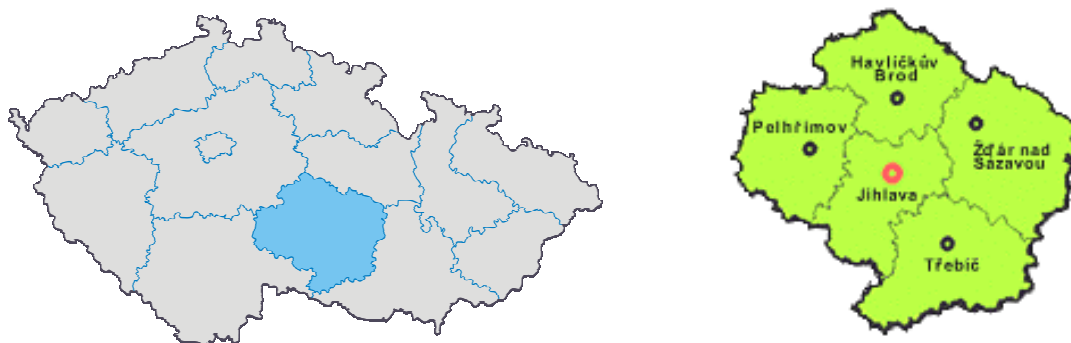
V této diplomové práci je za relevantní region považován celý kraj Vysočina, popř. pokud je tak uvedeno, lze za tento region považovat i samotný okres Žďár nad Sázavou.

3.1. Kraj Vysočina

Vysočina je jedním ze tří krajů České republiky, který se nedotýká státní hranice. Na východě sousedí s krajem Jihomoravským, který výrazně ovlivňuje vývoj v přilehlých okresech Třebíč a Žďár nad Sázavou, na západě má společnou hranici s krajem Jihočeským a Středočeským a na severovýchodě s krajem Pardubickým. Svou rozlohou se řadí na páté místo mezi kraji v ČR. Jeho území se skládá z následujících pěti okresů:

- Havlíčkův Brod;
- Jihlava;
- Pelhřimov;
- Třebíč a
- Žďár nad Sázavou.

V kraji Vysočina je v současné době 704 obcí, z toho 15 s rozšířenou působností a 26 s pověřeným obecním úřadem. Krajským městem je statutární město Jihlava. Geografická poloha kraje je zobrazena na Obrázku 3-1.

Obrázek 3-1: Geografická poloha kraje Vysočina

Poloha kraje je strategická jak z pohledu národního tak evropského. Území kraje je součástí střeoevropské urbanizované osy (Berlín-Praha-Vídeň/Bratislava-Budapešť). Prochází tudy dálnice D1 (v síti evropských silnic označení E 50 a E 65), která tak plní svoji funkčnost jak v dopravě národní, tak i v dopravě evropské.

Ekonomická výkonnost ve srovnání s ostatními regiony ČR zaostává za průměrem. Podíl kraje na HDP České republiky se pohybuje v posledních letech kolem 4 %, což představuje 12. místo mezi kraji. Průměrné měsíční hrubé nominální mzdy na Vysočině patří k nejnižším v ČR. Průměrná hrubá měsíční mzda vyplácená v kraji koncem roku 2005 byla téměř o 3 000 Kč menší, než byl celorepublikový průměr zjištěný ke stejnému dni. Nejnižší mzdy byly vypláceny v okrese Třebíč, naopak nejvyšší v okrese Jihlava, ovšem ani zde nedosáhly průměru celé ČR. Míra registrované nezaměstnanosti v kraji ke konci roku 2005 odpovídala míře registrované nezaměstnanosti v celé ČR zjišťované ke stejnému datu. Nejvyšší nezaměstnanost v kraji byla v okrese Třebíč (13,03 %), naopak nejnižší v okrese Pelhřimov (4,94 %). V následující tabulce jsou uvedeny další základní číselné charakteristiky jednotlivých okresů kraje Vysočina. Pro srovnání jsou uvedeny také souhrnné údaje za celou Českou republiku.

Tab. 3-1: Statistická charakteristika okresů kraje Vysočina (stav k 31. 12. 2005)

Region	Rozloha km ²	Počet obcí	Počet obyvatel	Průměrný věk obyvatel	Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč	Míra registrované nezaměstnanosti v %
ČR	78 866	6 248	10 251 079	40,0	19 024	7,90
Vysočina celkem	6 796	704	510 763	39,6	16 009	7,90
Jihlava	1 180	121	109 004	39,6	18 412	6,82
Žďár nad Sázavou	1 552	171	118 296	38,8	15 838	8,90
Havlíčkův Brod	1 265	120	94 915	39,9	15 368	5,80
Pelhřimov	1 290	120	72 339	40,4	15 472	4,94
Třebíč	1 509	172	116 209	39,2	14 956	13,03

Pramen: Český statistický úřad. [online]. [cit.2007-02-27]. Dostupné z URL <<http://www.czso.cz>> a Statistická ročenka kraje Vysočina 2006

V kraji Vysočina i nadále pokračuje tradice **zemědělské výroby**. Území je optimální především pro produkci brambor, olejnin a pastevní chov skotu. Chybí zde však ekonomická i technická základna zemědělských producentů.

Průmyslová výroba v kraji je zastoupena především strojírenským a kovodělným, textilním, dřevozpracujícím a potravinářským odvětvím. Centry průmyslu jsou bývalá okresní města a další střediska (např. Světlá nad Sázavou, Polná, Humpolec, Třebíč, Dukovany, Velké Meziříčí, Nové Město na Moravě, Velká Bíteš, Dolní Rožínka a další).

Kraj Vysočina je atraktivním zejména z hlediska jeho celoročního **turistického využití**. Nabízí dobré příležitosti pro zimní i letní turistiku a návštěvu řady kulturně-historických památek. Nalezneme zde tři památky zapsané v seznamu UNESCO. Je to městská památková rezervace Telč, Santiniho poutní kostel Zelená hora u Žďáru nad Sázavou a židovská čtvrť se hřbitovem a s bazilikou sv. Prokopa v Třebíči. Vedle této „městské“ turistiky Vysočina nabízí také tzv. agroturistiku, v níž vidí i svůj turistický potenciál. Návštěvníkům kraj nabízí husté síť turisticky značených cest (2 900 km), budují se stále nové cyklotrasy a také se zde postupně rozvíjejí agrofarmy s možností ubytování.

3.2. Město Velká Bíteš

Velká Bíteš se nachází ve východní části Českomoravské vrchoviny, asi 30 km severozápadně od Brna. Je součástí kraje Vysočina, leží v okrese Žďár nad Sázavou a je jedním z mikroregionálních center. Jak již bylo v předchozím textu uvedeno, město leží na rozhraní dvou krajů a tří okresů.

První písemný doklad o osadě nacházející se na tomto území pochází z roku 1240. V roce 1408 byla osada oficiálně povýšena na město a toto postavení si Velká Bíteš udržela dodnes.

Správní celek města Velká Bíteš se skládá z vlastního města a devíti obcí ležících v jeho okolí. Celková rozloha spravovaného území je 47,31 km².

Velká Bíteš je *obcí s pověřeným obecním úřadem* (tzv. obcí II. stupně) a náleží do správní působnosti města Velké Meziříčí, které je obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně). Geografickou polohu města ukazuje následující obrázek.

Obrázek 3-2: Geografická poloha města Velká Bíteš

K 1. lednu 2006 žilo trvale ve městě a spravovaných obcích 3 877 dospělých a 1 018 dětí do 15 let, celkem tedy 4 895 osob (z toho ve Velké Bíteši 4 157 a v obcích 738). Velká Bíteš patří mezi města s dlouhodobým přírůstkem obyvatel. Největší nárůst, o 11 %, nastal v rozmezí let 1970 - 1980, v dalším období se nárůst snížil, přesto je stále pozitivní. V produktivním věku žije v regionu asi 2 800 obyvatel. Počty zaměstnanců v konkrétních oborech nelze přesně zjistit, podle dílčích údajů je však možné uvést procentuální odhady³¹:

- průmysl, stavebnictví a doprava - 60 %,
- zemědělství, zahradnictví a lesnictví - 15 %,
- řemesla a živnosti - 15 %,
- úřady, školy, zdravotní a sociálních ústavů - 10 %.

Oblast *vzdělávání a výchovy dětí a mládeže* ve městě zajišťují dvě mateřské školy, Základní škola, Střední odborné učiliště Jana Tiraye, Zvláštní škola a Základní umělecká škola.

Zdravotní péče je soustředěna v budově polikliniky a v soukromých ordinacích dvou odborných lékařů. O staré občany je postaráno v domě s pečovatelskou službou a v domově důchodců. Specializovaným ústavem je dětská psychiatrická léčebna.

³¹ Oficiální stránky města Velká Bíteš. [online]. [cit.2007-03-02]. Dostupné z URL <<http://www.vbites.cz>>

Průmyslové a zemědělské objekty jsou umístěny mimo obytné části. Severozápadně od centra se nachází podnik *První brněnská strojírna, a. s.*, Bítešská dopravní společnost, a. s. (cca 100 zaměstnanců) a výrobní haly firmy Pronovia, s. r. o (cca 350 zaměstnanců). V centru i okolí města funguje řada drobných podniků.

Pro *sportovní aktivity* bylo ve městě vybudováno několik sportovních zařízení – např. fotbalový stadion, sportovní hala, hokejový krytý stadion, tenisový a volejbalový kurt. Kulturní vyžití ve městě zajišťuje především knihovna, muzeum, kulturní dům a kino.

Město Velká Bíteš je členem několika *regionálních uskupení*, jako je např. Sdružení obcí Vysočiny (tj. zájmové sdružení obcí), dále je členem Regionu Vysočina a je také jedním ze zakládajících členů Mikroregionu Velkomeziříčsko-Bítešsko, o kterém bude blíže pojednáno v následující kapitole.

3.3. Mikroregion Velkomeziříčsko-Bítešsko

Mikroregion Velkomeziříčsko-Bítešsko byl založen počátkem roku 2004 čtyřiapadesáti obcemi a řadí se tak mezi největší mikroregiony v ČR. Převážná část území mikroregionu leží v kraji Vysočina, ovšem východní část leží již na území sousedního Jihomoravského kraje. Největšími obcemi mikroregionu jsou Velké Meziříčí, které je současně sídlem mikroregionu a Velká Bíteš.

Cílem činnosti mikroregionu je dle zakládající smlouvy³² „*iniciování, definování a koordinace strategie pro dosažení trvale udržitelného rozvoje v souladu s Agendou 21 při zapojení veřejného i soukromého sektoru, tj. zejména rozvojových aktivit v oblastech:*

- *lidských zdrojů,*
- *průmyslu,*
- *služeb,*
- *technické infrastruktury,*
- *rozvoje venkovských oblastí a zemědělství,*
- *dopravní infrastruktury,*
- *rozvoje cestovního ruchu a turistiky,*

s cílem získat pro tyto činnosti prostředky z veřejných zdrojů.“

³² *Smlouva o vytvoření dobrovolného svazku obcí* uzavřená na základě § 46 odst. 2 písm. b) a § 49 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Snahou mikroregionu je tedy přispět k rozvoji členských obcí a tím i k rozvoji celého území prostřednictvím různých projektů podporovaných Vládou ČR. V roce 2004 byl například úspěšně realizován projekt s názvem „*Tygr Vysočiny*“, který byl zaměřen na podporu partnerství soukromého a veřejného sektoru ve velkomeziříčském regionu. Mezi další projekty, které byly realizovány v následujícím roce, patří např. projekt „*Poradenská a vzdělávací činnost v mikroregionu Velkomeziříčsko – Bítešsko*“ nebo projekt „*Leadr – Most do Evropy*“, jehož cílem bylo vytvoření prostředí pro realizaci pilotních rozvojových projektů veřejného a soukromého sektoru a realizace pilotních projektů se zvláštním důrazem na projekty zapojující mládež a obecní komunity³³.

³³ Oficiální stránky Mikroregionu Velkomeziříčsko-Bítešsko. [online]. [cit.2007-03-02]. Dostupné z URL <<http://www.mikroregionvmb.cz>>

4. Charakteristika podniku První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s.

První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. zaujímá významné postavení na tuzemských i zahraničních trzích v oblasti výrobků pro civilní a vojenské letectví, energetiku a dopravu. Výrobky společnosti nacházejí odbyt také v oblasti zdravotnictví, sklářství a kryogenní techniky. V současné době společnost expanduje na trhy Evropské unie, Číny, Ruska a USA.

První brněnská strojírna ve Velké Bíteši vznikla v roce 1950 jako přidružený závod Vítkovických železáren. V následujícím roce byla společnost organizačně začleněna do První brněnské strojírny Brno (viz níže). Dne 1. ledna 1991 se podnik osamostatnil a vznikla tak akciová společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s.

V roce 1997 byl založen společný podnik První brněnské strojírny Velká Bíteš, a. s. a MAN B & W Diesel A.G. s názvem PBS Turbo s. r. o.

V roce 2006 došlo ve společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. k další organizační změně. Know-how parních turbín, vč. jejich oprav a výroby náhradních dílů bylo vloženo do nové společnosti PBS ENERGO, a. s., která je společným podnikem První brněnské strojírny Velká Bíteš, a. s. a ČKD Nové Energo, a. s. (blíže viz kapitola 4.5. Organizační struktura společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.).

4.1. Historický vývoj mateřského podniku PBS Brno

Historie společnosti sahá do roku 1814, kdy podnikatel Jan Reiff a jeho společníci založili ve Šlapanicích u Brna textilní továrnu. Nastupující průmyslová revoluce zapříčinila, že požadavky na továrnu převyšovaly nad její výrobou, a proto byly v Brně zakoupeny pozemky na další výstavbu. V té době továrna vyráběla především textilní stroje, pumpy, čerpadla a parní stroje.

Situace v roce 1929, kdy ve světě propukla hospodářská krize, přiměla společnost ke spojení s Královopolskou strojárnou. Tím vznikl koncern *První brněnská a Královopolská strojárna*. Po druhé světové válce byly postupně do PBS začleněny drobné továrny (v roce 1949 měla 18 závodů).

Později se Královopolská strojárna osamostatnila a v roce 1951 zůstaly PBS Brno závody ve Starém Ralsku, Frýdlantu, Třebíči a nově ve Velké Bíteši. Organizační uspořádání společnosti se během následujících let ještě několikrát změnilo.

Po společensko-politických změnách v roce 1989 prošla společnost hlubokou restrukturalizací. Dne 1. ledna 1991 byly vytvořeny samostatné podniky: PBS Brno, a. s. se závody Třebíč a Mikulov a samostatný podnik PBS Velká Bíteš, a. s. a závod Oslavany.

4.2. Základní ekonomické údaje o společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

Základní kapitál společnosti zapsaný v současné době v Obchodním rejstříku představuje 460,54 mil. Kč. Akciová společnost vydala celkem 460 540 ks kmenových akcií na majitele ve jmenovité hodnotě 1 000 Kč. Akcie jsou v listinné podobě a jsou neregistrované. Stoprocentním akcionářem společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. je v současné době (tj. počátek roku 2007) společnost imAGe GROUP, a. s. se sídlem v Praze.

Následující tabulky předkládají základní údaje z *rozvah společnosti* za poslední čtyři roky. Zkrácené verze těchto rozvah jsou uvedeny v přílohách k diplomové práci.

Tab. 4-1: Rozvaha k 31.12. 2003 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	866 986	Pasiva celkem	866 986
Dlouhodobý majetek	401 067	Vlastní kapitál	537 948
Oběžná aktiva	455 035	Cizí zdroje	327 670
Časové rozlišení	10 884	Časové rozlišení	1 368

Pramen: Rozvaha k 31. 12. 2003

Během roku 2004 celková bilance společnosti poklesla o 13 309 tis. Kč, tj. o 1,54 %. Dlouhodobý majetek se ve sledovaném období snížil o 40 081 tis. Kč, tj. téměř o 10 %. V oblasti oběžných aktiv došlo k nárůstu o 29 312 tis. Kč. Na straně pasiv došlo ke snížení vlastního kapitálu ve výši 20 797 tis. Kč a ke zvýšení cizích zdrojů o 7 120 tis. Kč.

Tab. 4-2: Rozvaha k 31. 12. 2004 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	853 677	Pasiva celkem	853 677
Dlouhodobý majetek	360 986	Vlastní kapitál	517 151
Oběžná aktiva	484 347	Cizí zdroje	334 790
Časové rozlišení	8 344	Časové rozlišení	1 736

Pramen: Rozvaha k 31. 12. 2004

Hodnota aktiv společnosti k 31. 12. 2005 dosáhla výše 847 978 tis. Kč, což je o 5 699 tis. Kč méně než výše dosažená ke stejnému datu předchozího roku. Procentuálním vyjádřením tento pokles představuje 0,67 %. Dlouhodobý majetek společnosti poklesl za toto období o 4 406 tis. Kč a oběžná aktiva se snížila o 1 613 tis. Kč. Vlastní kapitál v průběhu roku 2005 vzrostl o 11 314 tis. Kč, tj. o 2,2 %. Cizí zdroje během sledovaného období poměrně výrazně poklesly, a to o 16 724 tis. Kč, tj. o 5,0 %.

Tab. 4-3: Rozvaha k 31. 12. 2005 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	847 978	Pasiva celkem	847 978
Dlouhodobý majetek	356 580	Vlastní kapitál	528 465
Oběžná aktiva	482 734	Cizí zdroje	318 066
Časové rozlišení	8 664	Časové rozlišení	1 447

Pramen: Rozvaha k 31. 12. 2005

Celková bilance akciové společnosti během následujícího roku (tj. rok 2006) vzrostla o 53 507 tis. Kč, tedy o 6,3 %. Na straně aktiv došlo k výraznému navýšení oběžných aktiv (konkrétně o 67 213 tis. Kč). V oblasti pasiv se téměř ve stejném objemu zvýšily cizí zdroje (o 69 463 tis. Kč, tj. 21,8 %) a současně přibližně o 3 % poklesla hodnota vlastního kapitálu.

Tab. 4-4: Rozvaha k 31. 12. 2006 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	901 485	Pasiva celkem	901 485
Dlouhodobý majetek	343 643	Vlastní kapitál	513 119
Oběžná aktiva	549 947	Cizí zdroje	387 529
Časové rozlišení	7 868	Časové rozlišení	837

Pramen: Rozvaha k 31.12. 2006

Další tabulka prezentuje *výsledky hospodaření* společnosti v letech 2003 - 2006. Údaje jsou čerpány z Výkazů zisku a ztráty, jejichž zkrácené verze jsou opět uvedeny v přílohách k diplomové práci.

V prvních třech letech sledovaného období podnik dosahoval poměrně vyrovnaného výsledku hospodaření, který se pohyboval v rozmezí cca 15,2 mil. Kč až 22,5 mil. Kč. Nejlepšího výsledku hospodaření dosáhla akciová společnost v roce 2003, kdy celková hodnota zisku činila téměř 22,5 mil. Kč. Naopak nejhorší výsledek hospodaření podnik vykázal v roce 2006, kdy vlivem vysokých mimořádných nákladů, které vznikly po dohodě o narovnání sporného závazku z minulých let, došlo ke ztrátě ve výši přibližně 17,6 mil. Kč.

Tab. 4-5: Výsledky hospodaření společnosti v letech 2003 - 2006

Výsledek hospodaření (v tis. Kč)	2003	2004	2005	2006
Provozní výsledek hospodaření	29 144	27 894	17 993	32 553
Finanční výsledek hospodaření	- 6 692	- 12 705	2 657	- 15 034
Mimořádný výsledek hospodaření	0	0	0	- 35 116
Výsledek hospodaření před zdaněním	22 452	15 189	20 650	- 17 597

Pramen: Výkazy zisku a ztráty za roky 2003, 2004, 2005, 2006

Dalším ukazatelem charakterizujícím ekonomickou sílu podniku je hodnota obratu. Výše jednotlivých obrátů společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. a zisky v procentech z obrátů za poslední čtyři roky jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 4-6: Obrat a zisk v % z obratu

Rok	Obrat v tis. Kč	Zisk v % z obratu
2003	855 133	2,6
2004	866 530	1,8
2005	878 870	2,3
2006	913 937	x

Pramen: Interní materiály společnosti

4.3. Cíle společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

Společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. má pro další období své činnosti stanoveny tyto základní cíle³⁴:

- pokračovat v realizaci programu technického rozvoje výrobků a technologií;
- udržet a rozšířit přítomnost na exportních trzích;
- zvýšit dodávky do sítě renomovaných světových finalistů;
- být konkurenceschopní v globálním měřítku;
- udržet a posílit finanční stabilitu společnosti;
- stát se společností regionu, v níž každý zaměstnanec bude pracovat s hrdostí.

³⁴ První brněnská strojírna Velká Bíteš, a.s. [online]. [cit.2007-01-08]. Dostupné z URL <<http://www.pbsvb.cz>>

4.4. Jakost a environmentální politika společnosti

Ve stále se zostřující globální konkurenci je kvalita (jakost) výrobku jedním z rozhodujících kritérií pro úspěšné získání nového zákazníka nebo výběr spolehlivého dodavatele. Pod pojmem „jakost“ výrobku je však nutné chápat nejenom jeho funkční, bezpečnostní, spolehlivostní apod. vlastnosti, ale také samotný management vzniku a realizaci výrobku. Pro tento účel byly *Mezinárodní organizací pro certifikaci* (ISO) zavedeny ISO normy řady 9001:2000, které respektují základní principy řízení kvality. *Evropský výbor pro normalizaci* (CEN) následně tyto normy schválil jako normy evropské. Obdobně byly v environmentální oblasti zavedeny ISO normy řady 14001. Vlastnictví této normy deklaruje, že společnost při své činnosti klade důraz na prevenci snižování negativních dopadů její činnosti na životní prostředí.

Pro dosažení svých strategických cílů První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. plně využívá takto stanovený systém managementu jakosti a environmentu. První certifikát v oblasti managementu jakosti získala společnost již v roce 1995. Současný certifikát ISO 9001 vlastněný akciovou společností je platný od 22. února 2005. Environmentální certifikát dle ISO 14001 získala společnost v lednu 2006. Vedle těchto certifikátů vlastní PBS Velká Bíteš, a. s. řadu dalších osvědčení specifických pro různé oblasti jejího podnikání.

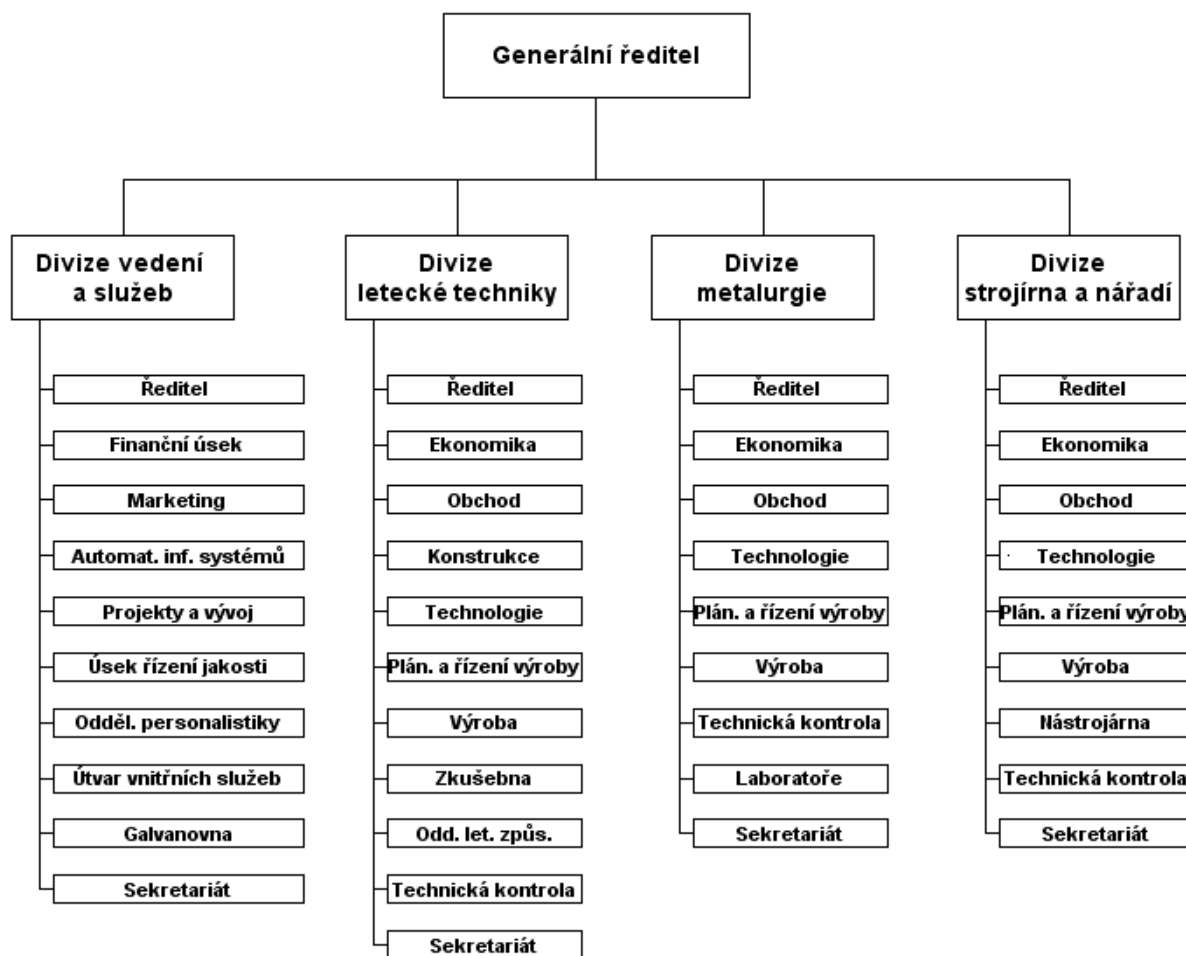
4.5. Organizační struktura společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

Organizační struktura společnosti je funkčně orientovaná s rozdělením na čtyři divize:

- divize vedení a služeb;
- divize letecké techniky;
- divize metalurgie a
- divize strojírna a nářadí.

Do roku 2006 byla součástí podniku i divize turbín, jejíž výrobní program následně převzala nově založená společnost PBS ENERGO, a. s.. Tato společnost byla založena dvěma obchodními společnostmi, kterými jsou ČKD NOVÉ ENERGO, a. s. a První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. Základní kapitál společnosti PBS ENERGO, a. s. činí 2 mil. Kč, přičemž společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. vlastní 51 %. Společnost PBS ENERGO, a. s. byla zapsána do obchodního rejstříku dne 8.3.2006.

Organizační strukturu společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. ukazuje Obrázek 4-1.

Obrázek 4-1: Organizační struktura společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

4.6. Vlastníci, manažeři a zaměstnanci podniku

4.6.1. Vlastník akciové společnosti

Jak již bylo výše uvedeno, stoprocentním akcionářem společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s., a tedy i jejím vlastníkem, je v současné době (tj. počátek roku 2007) společnost *imAGe GROUP, a. s.*, která se specializuje na finanční poradenství. Sídlem společnosti imAGe GROUP, a. s. je Praha.

4.6.2. Management akciové společnosti

Systém řízení akciové společnosti odpovídá jejímu organizačnímu uspořádání.

1. stupeň tvoří vrcholové vedení společnosti, jehož členy jsou:

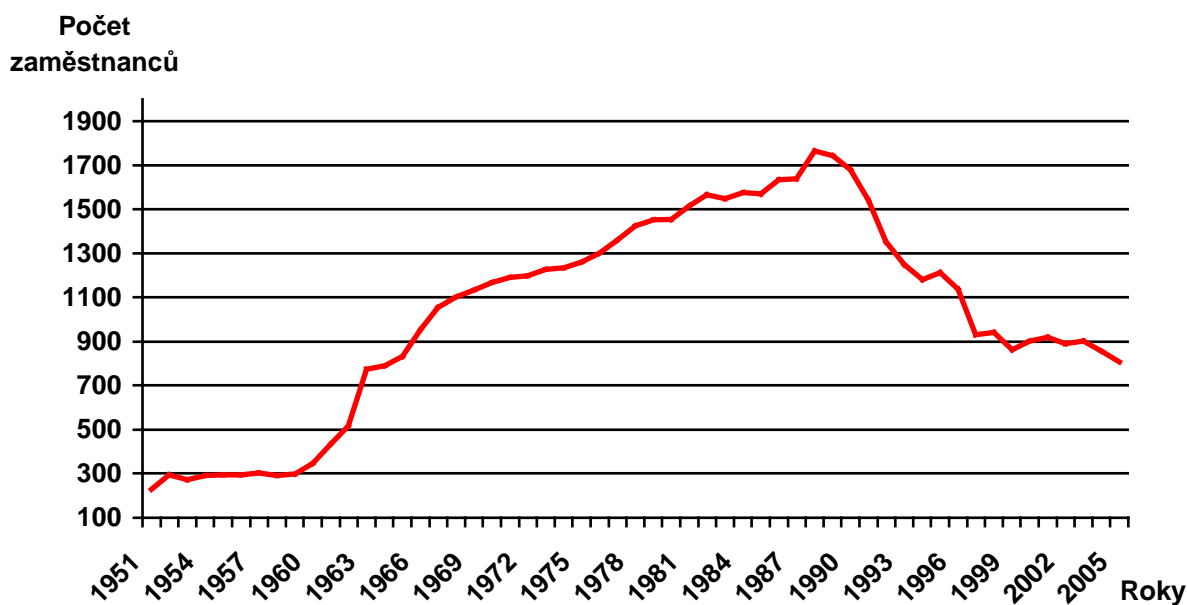
- generální ředitel a. s.;
- finanční ředitel;
- vedoucí automatizace inform. systémů;
- vedoucí personálního útvaru;
- vedoucí projektů a vývoje;
- ředitel divize letecké techniky;
- ředitel divize metalurgie;
- ředitel divize strojírna a nářadí.

2. stupeň tvoří vedení útvarů (odborů) v divizích.

3. stupeň představují vedoucí jednotlivých pracovišť, referátů a oddělení.

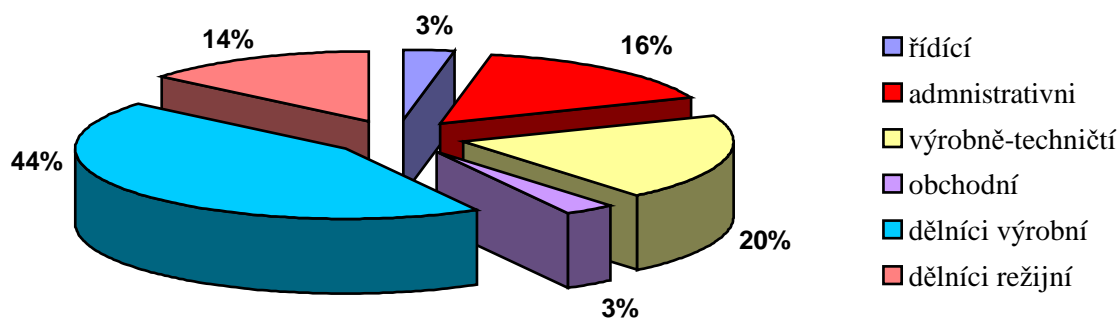
4.6.3. Zaměstnanci akciové společnosti

Ke konci roku 2006 pracovalo ve společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. 767 zaměstnanců, což představuje snížení jejich počtu od roku 2003 asi o 135 lidí. Nejčastějším důvodem výstupu zaměstnance ze společnosti podle údajů z konce roku 2005 byla výpověď (27 %) nebo odchod do důchodu (25 %). Vývoj počtu zaměstnanců ve společnosti od roku 1951 (tj. od roku jejího založení) až po rok 2005 ukazuje Graf 4-1.

Graf 4-1: Vývoj počtu zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s.

Ke stejnému datu (31. 12. 2005) pracovalo ve společnosti nejvíce zaměstnanců na pozici výrobního dělníka. Následují profese výrobně technických dělníků, administrativních pracovníků a režijních dělníků. Nejmenší zastoupení v profesní struktuře zaměstnanců mají pozice řídicí a obchodí. Procentuální složení profesní struktury zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. ke konci roku 2005 ukazuje následující graf.

Graf 4-2: Profesní struktura zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. k 31. 12. 2005

Hlavním *cílem personální politiky* společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. je stát se prestižním zaměstnavatelem v regionu. Konkrétnější cíle se týkají především udržení a rozvoje kvalifikovaných pracovníků. Toho společnost dosahuje zejména formou zabezpečení efektivního systému *vzdělávání*. Některé vzdělávací aktivity jsou podporovány finančními prostředky čerpanými ze Strukturálních fondů EU případně ze zdrojů poskytnutých Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR.

Pomocí prostředků z EU (konkrétně z Evropského sociálního fondu) a zdrojů ze státního rozpočtu ČR (prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu ČR) bylo v areálu společnosti vybudováno a dne 5. 4. 2007 slavnostně otevřeno nové „*Školící středisko Vysočina*“. Vzniklo tak moderní zázemí pro školení zaměstnanců společnosti, které by mělo vést ke snižování nákladů na jejich školení a tím i k zefektivnění celého systému vzdělávání.

System vzdělávání stávajících zaměstnanců je dále doplněn spoluprací společnosti s pracovišti vysokých škol a výzkumných ústavů. Významná je zejména spolupráce s Fakultou strojního inženýrství Vysokého učení technického v Brně. Pro Střední odborné učiliště Jana Tiraye ve Velké Bíteši zabezpečuje PBS Velká Bíteš, a. s. praktickou výuku učňů. Společnost připravuje učně ve strojírenských oborech ve vlastním středisku praktické výuky již od roku 1964. Provozování střediska praktické výuky umožňuje společnosti částečně řešit nedostatek obráběčů na trhu práce. V souvislosti s poklesem populace v regionu a s poklesem zájmu o dělnické profese je provozování vlastního střediska praktické výuky jedou z cest, jak řešit nedostatek kvalifikovaných pracovníků.

Tab. 4-7: Vzdělanostní struktura zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s.

Vzdělanostní struktura v %	2003	2004	2005
Základní vzdělání	5,3	5,6	6,3
Vyučen	42,4	43,9	43,7
Úplné střední vzdělání	39,1	38,4	38,0
Vysokoškolské vzdělání	13,2	12,1	12,0

Pramen: Interní materiály společnosti

Převážnou část zaměstnanců společnosti tvoří zaměstnanci vyučení a dále zaměstnanci s úplným středním vzděláním. Přibližně dvanáct procent všech zaměstnanců tvoří zaměstnanci s vysokoškolským vzděláním. Jejich podíl na celkovém počtu zaměstnanců společnosti se ovšem v průběhu posledních tří let nepatrně snížil.

V oblasti *odměňování, hodnocení a motivace* zaměstnanců společnosti existují určité nedostatky. Ty se projevují zejména v chybějícím komplexním pohledu na personální potřeby a rozvoj zaměstnanců útvaru a dále v nedostatečném vytváření vyváženého týmu s jasně rozdělenými kompetencemi a mzdovou diferenciací. Určitou negativní roli zde také sehrávají osobní vztahy s pracovníky, které někdy vedou k nivelizaci odměňování nebo protekcionalismu. Uvedené nedostatky bude společnost řešit v následujícím období.

Další tabulka obsahuje personálně ekonomické ukazatele. Ty jsou ovlivňovány zejména počtem zaměstnanců, výší mzdových nákladů, výší tržeb a přidané hodnoty. Prozatím nejvyšší přidaná hodnota na pracovníka byla dosažena v roce 2005.

Z údajů této tabulky je také zřejmý postupně se snižující počet zaměstnanců společnosti, což se pozitivně projevilo ve zvýšení produktivity práce, zvýšení přidané hodnoty na jednoho pracovníka a snížení režijních nákladů.

Tab. 4-8: Personálně ekonomické ukazatele společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

Ukazatel	Jednotka	2003	2004	2005
Zaměstnanci	počet	902	857	808
Mzdové náklady	tis. Kč	175 578	167 435	170 224
Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb	tis. Kč	821 983	768 422	848 667
Přidaná hodnota na jednoho zaměstnance	tis. Kč	363	375	399
Tržby na jednoho zaměstnance	tis. Kč	911	897	1050
Mzdové náklady / přidaná hodnota	%	53,6	52,1	52,8
Mzdové náklady / tržby	%	21,4	21,8	20,1
Roční nárůst průměrné mzdy	%	8	-3	9

Pramen: Interní materiály společnosti

4.7. Odbory a kolektivní smlouva

Kolektivní i individuální vztahy mezi společnostmi PBS Velká Bíteš, a. s., jako zaměstnavatelem, a jejími zaměstnanci jsou upraveny *Kolektivní smlouvou*, která se sepisuje podle *zákona o kolektivním vyjednávání* (z. č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů) a podle *zákoníku práce* (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů). Zaměstnanci společnosti jsou v těchto vztazích zastoupeni základní organizací odborového svazu KOVO (dále jen ZO OS KOVO) jako odborovou organizací.

Základní organizace zároveň představuje základní organizační jednotkou OS KOVO. Jejími hlavními povinnostmi vůči členům v ní registrovaných jsou zejména:

- sjednávání tarifů, příplatků a ostatních složek mzdy v rámci kolektivního vyjednávání se zaměstnavatelem;
- vymáhání podmínek pro práci v bezpečném pracovním prostředí za zákonem stanovených podmínek, eventuálně za podmínek stanovených v kolektivní smlouvě;
- zjištění bezplatné právní pomoci v případě oprávněného pracovněprávního sporu člena OS KOVO se zaměstnavatelem podle Řádu právní pomoci;
- ochrana zákonných práv člena a práv vyplývajících z Kolektivní smlouvy.

První brněnská strojírna poskytuje odborové organizaci zázemí pro její činnost v rozsahu definovaném v Kolektivní smlouvě. ZO OS KOVO působící v PBS Velká Bíteš, a. s., má v současné době přibližně 400 členů z řad aktivních zaměstnanců. Každému zaměstnanci, který je členem odborové organizace, se měsíčně strhávají svazové příspěvky, pokud k tomu dal zmocnění.

Na závěr celé čtvrté kapitoly týkající se charakteristických rysů podniku PBS Velká Bíteš, a. s. je uvedena její SWOT analýza³⁵. Analýza je prezentována formou klasické SWOT tabulky, která tak zároveň představuje přehledné shrnutí této kapitoly.

³⁵ *Podstatou SWOT analýzy* je odhalení a současně vzájemné porovnání vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu a možností (příležitostí) a hrozeb, které na něj působí zvenčí.

Tab. 4-9: SWOT analýza společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

<p>Strengths (<i>silné stránky</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - připravenost a zkušenost dělníků - odborná úroveň klíčových techniků - neformální vztahy zaměstnanců a jejich znalost prostředí - systém řízení jakosti - systém organizace vzdělávání - podávání zlepšovacích návrhů 	<p>Weaknesses (<i>slabé stránky</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - odborníci zatíženi administrativou - provázanost vztahů - personální plánování - nedostatečná dynamika nárůstu výkonů společnosti - růst mez
<p>Opportunities (<i>příležitosti</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizace společnosti (blízkost Brna, dálnice D1) - dostupnost vysokých škol - tradice společnosti jako klíčového zaměstnavatele - spolupráce s orgány státní správy - rostoucí atraktivita oboru v regionu - členství v EU (fondy EU) 	<p>Threats (<i>hrozby</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - demografie regionu - stav středního školství - rozvoj strojírenských firem v regionu - legislativa - členství v EU (nárůst mzdových nákladů)

Pramen: Interní materiály společnosti

5. Dopady činnosti PBS Velká Bíteš, a. s. na region

5.1. Vliv na zaměstnanost v regionu

Zaměstnanost v regionu patří mezi základní ukazatele, které charakterizují účinky působení podniku na své okolí. Pro analýzu vlivu společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. na zaměstnanost v regionu bylo poměrně obtížné určit relevantní region, jelikož zde vyvstávají dva základní problémy. První problém představuje samotná poloha města. Jak již bylo uvedeno ve třetí kapitole, město Velká Bíteš leží na rozhraní dvou krajů (Vysočina a Jihomoravský kraj) a tří okresů (Žďár nad Sázavou, Brno-venkov a Třebíč). Vzniká zde tedy otázka, jaká statistická data pro analýzu použít. Druhý problém spočívá ve velikosti daného podniku vzhledem k ostatním podnikům působícím v kraji. V současné době (tj. na počátku roku 2007) má totiž v kraji Vysočina sídlo přibližně 37 podniků s pěti sty a více zaměstnanci. Přesto je zřejmé, že společnost PBS Velká Bíteš, a. s. má podstatný vliv na zaměstnanost v území, ve kterém působí.

Z výše uvedených důvodů je pro analýzu vlivu společnosti PBS Velká Bíteš a. s. na zaměstnanost v regionu zvolen následující postup:

Nejprve je zjišťována a porovnávána míra nezaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou s mírou nezaměstnanosti ve dvou sousedních okresech (Třebíč a Brno – venkov) a následně i s mírou nezaměstnanosti v celé České republice. Poté je stručně analyzována situace na trhu práce v samotném okrese Žďár nad Sázavou z hlediska míry nezaměstnanosti a počtu uchazečů o volná místa.

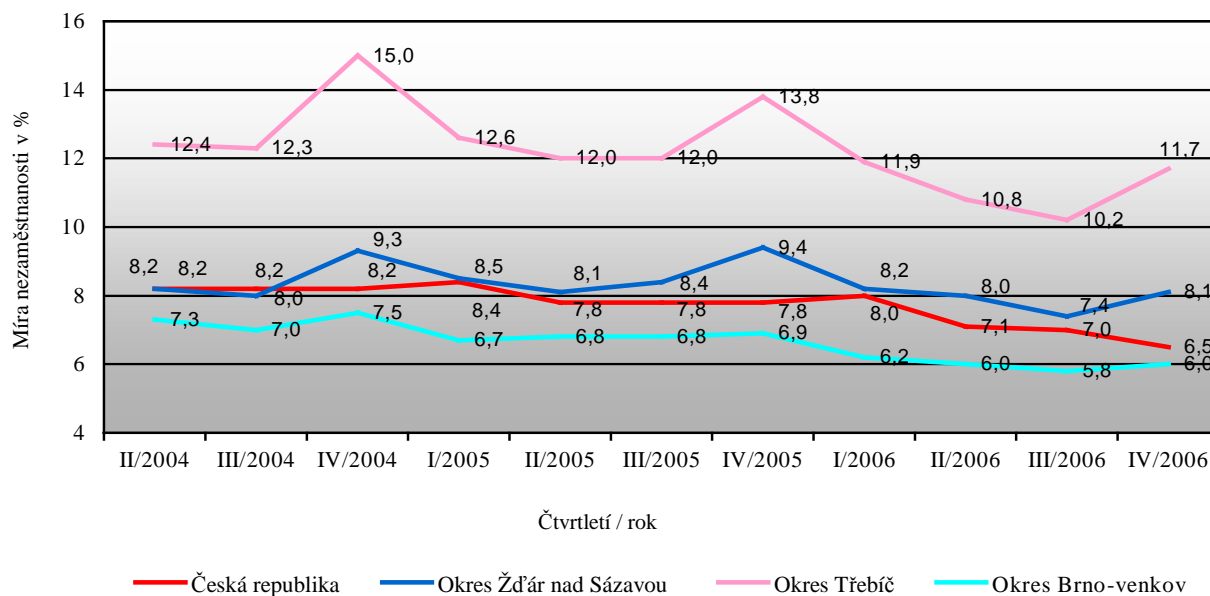
Další část analýzy se zaměřuje na průměrné výdělky zaměstnanců společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. Ty jsou porovnávány jak s průměrnými hrubými mzdami obyvatel Vysočiny, tak i s průměrnými hrubými výdělky v ostatních krajích ČR.

V závěrečné části této dílčí analýzy je zjišťován podíl zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. na celkovém počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva Velké Bíteše a obcí ležících v jejím okolí.

5.1.1. *Nezaměstnanost v okrese Žďár nad Sázavou*

Z hlediska míry nezaměstnanosti patří okres Žďár nad Sázavou k nejslabším v kraji Vysočina. Podle údajů publikovaných ke konci roku 2005 Českým statistickým úřadem vykazoval z pěti okresů kraje vyšší míru nezaměstnanosti pouze okres Třebíč.

Níže uvedený graf ukazuje vývoj míry nezaměstnanosti v okresech Žďár nad Sázavou, Třebíč a Brno - venkov v období 2004 – 2006 a porovnává ji s průměrnou mírou nezaměstnanosti v celé České republice.

Graf 5-1: Míra nezaměstnanosti ve vybraných okresech v období 2004 - 2006

Míra registrované nezaměstnanosti v ČR po stagnaci na 8,2 % během roku 2004 postupně stále klesala (s výjimkou prvního čtvrtletí roku 2005, kdy dosáhla 8,4 %), a to až na 6,5 % zjištěných na konci roku 2006. Lze říci, že tímto klesajícím trendem byly v různé míře ovlivněny i sledované tři okresy.

Nezaměstnanost v okrese Žďár nad Sázavou vykazovala během tohoto období mírně nestabilní průběh. Nejnižší hodnoty 8,0 % dosáhla ve třetím čtvrtletí roku 2004, kdy byla dokonce pod celorepublikovým průměrem. Naopak na nejvyšší úrovni (9,4 %) byla na konci roku 2005.

Pod celorepublikovým průměrem se během celého sledovaného období pohybovala míra nezaměstnanosti v okrese Brno – venkov. Zde byla zjištěna nejvyšší hodnota v posledním čtvrtletí roku 2004, a to 7,5 %. Naopak nejnižší nezaměstnanost v tomto okrese byla v roce 2006, kdy ve třetím čtvrtletí dosáhla pouze 5,8 %.

Vysoko nad průměrnou mírou nezaměstnanosti v celé ČR se v daném období pohybovala nezaměstnanost v okrese Třebíč. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v okrese, rovných 15 %, byla zjištěna na konci roku 2004. Nejnižší úrovně (10,2 %) pak dosáhla

ve třetím čtvrtletí roku 2006. Nicméně i tato hodnota stále značně převyšuje celorepublikový průměr.

Situace na trhu práce v okrese Žďár nad Sázavou z hlediska míry nezaměstnanosti a počtu volných pracovních míst je přehledně uvedena v následující tabulce. Číselné údaje v ní obsažené jsou rozděleny dle jednotlivých pracovišť úřadů práce působících v okrese.

Tab. 5-1: Situace na trhu práce v okrese Žďár nad Sázavou k 31. 12. 2006

Úřad práce	Míra nezaměstnanosti	Počet volných pracovních míst	Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo
Bystřice nad Pernštejnem	11,0	76	14
Nové Město na Moravě	8,8	97	9
Velká Bíteš	5,9	108	2
Velké Meziříčí	7,5	159	6
Žďár nad Sázavou	5,8	419	3
Okres Žďár nad Sázavou - celkem	7,8	859	5

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.. [online]. [cit.2007-03-10]. Dostupné z URL <<http://portal.mpsv.cz>> a Statistická ročenka kraje Vysočina 2006

Z obsahu uvedené tabulky vyplývá, že nejvyšší míra nezaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou byla k 31. 12. 2006 zjištěna na Bystřicku a Novoměstsku, kde zároveň také připadlo nejvíce uchazečů na jedno volné pracovní místo. Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti ke stejnému datu byla na Žďársku a Velkobítešsku.

5.1.2. Průměrné hrubé mzdy

Pro porovnávání příjmů obyvatel se jako statistická jednotka používá průměrná mzda. Její vypovídací schopnost ovšem není úplně přesná. Průměrná mzda se totiž nepohybuje v okolí nejčetnější mzdy, ale je přesunuta směrem do vyšších hodnot. Zaměstnanců s podprůměrnou mzdou tedy není polovina, ale mnohem více (uvádí se přibližně 65 %). To tedy znamená, že téměř dvě třetiny zaměstnanců berou mzdu nižší než průměrnou. Proto se k analýzám mezd někdy používá dalšího statistického ukazatele – mediánu, tj. prostřední hodnota v rozdělení mezd, která pólí počet všech zaměstnanců na dvě stejné poloviny.

Průměry a mediány hrubých měsíčních mezd zaměstnanců v jednotlivých krajích České republiky zjištěné ve třetím čtvrtletí roku 2006 jsou uvedeny v další tabulce.

Tab. 5-2: Hrubá měsíční mzda ve 3. čtvrtletí 2006

Kraj	Průměr hrubé měsíční mzdy (v Kč)	Medián hrubé měsíční mzdy (v Kč)
Hlavní město Praha	32 975	24 572
Středočeský kraj	22 086	19 364
Karlovarský kraj	19 833	17 174
Plzeňský kraj	21 316	19 075
Ústecký kraj	20 745	17 936
Liberecký kraj	20 094	17 746
Královéhradecký kraj	18 866	16 447
Pardubický kraj	19 635	16 466
Jihočeský kraj	19 494	17 000
Jihomoravský kraj	20 912	17 495
Kraj Vysočina	19 303	16 963
Zlínský kraj	19 383	17 100
Olomoucký kraj	20 086	17 336
Moravskoslezský kraj	20 353	18 110

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.. [online]. [cit.2007-03-11]. Dostupné z URL <<http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/statistikacenyprace> >

Nejvyšší **průměrná hrubá měsíční mzda v ČR** je vyplácena již tradičně v hlavním městě Praze. Částka, kterou si zde zaměstnanci v průměru vydělají, je přibližně o jednu třetinu vyšší než jsou průměrné příjmy obyvatel v ostatních krajích České republiky. Průměrná měsíční mzda v Praze ve třetím čtvrtletí 2006 jako jediná přesáhla hranici třiceti tisíc korun. V dalších sedmi krajích průměrné mzdy lehce převyšovaly částku dvaceti tisíc korun (tj. v kraji Středočeském, Plzeňském, Ústeckém, Libereckém, Jihomoravském, Olomouckém a v Moravskoslezském). Ve zbývajících šesti krajích byly průměrné hrubé měsíční mzdy nižší (tj. kraj Karlovarský, Královéhradecký, Pardubický, Jihočeský, Zlínský a Vysočina).

Průměrná hrubá měsíční mzda vyplácená v PBS Velká Bíteš, a. s. ke konci roku 2006 dosahovala výše **19 055 Kč** a odpovídala tak průměru vyplácenému ve stejném období v celém kraji Vysočina.

5.1.3. Podíl zaměstnanců společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. na ekonomicky aktivním obyvatelstvu Velké Bíteše a jejího okolí

Existence poměrně velké firmy v regionu vždy velmi podstatně ovlivňuje zaměstnanost jeho obyvatel. Nejinak tomu je i u společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. Aby bylo možné uvést do jaké míry bítešská společnost ovlivňuje zaměstnanost ve svém okolí, bylo nutné nejprve zjistit počet ekonomicky aktivních obyvatel města Velká Bíteš a obcí ležících

v jeho okolí³⁶. Tyto údaje jsou uvedeny v Tab. 5-3. Následně zjištěný podíl zaměstnanců podniku PBS Velká Bíteš, a. s. na takto vyjádřeném počtu ekonomiky aktivních obyvatel je znázorněn Grafem 5-2.

Tab. 5-3: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve vybraných obcích

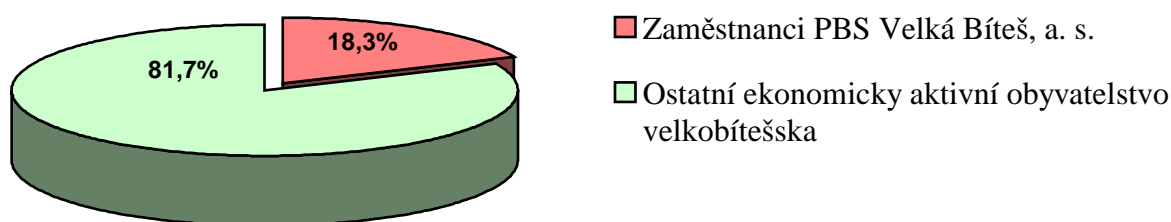
Obec	Počet ekonomicky aktivních obyvatel (31. 12. 2006)	Počet ekonomicky aktivních obyvatel (31. 12. 2005)	Okres	Kraj
Velká Bíteš	2 565	2 486	Žďár nad Sázavou	Vysočina
Osová Bítýška	405	405	Žďár nad Sázavou	Vysočina
Křoví	254	254	Žďár nad Sázavou	Vysočina
Přibyslavice	176	176	Brno – venkov	Jihomoravský
Svatoslav	174	174	Brno – venkov	Jihomoravský
Stanoviště	144	144	Brno – venkov	Jihomoravský
Křižínkov	92	92	Brno – venkov	Jihomoravský
Katov	85	85	Brno – venkov	Jihomoravský
Čikov	106	106	Třebíč	Vysočina
Jesenice	97	97	Třebíč	Vysočina
Krokočín	94	94	Třebíč	Vysočina

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [online]. [cit.2007-03-11]. Dostupné z URL <<http://portal.mpsv.cz>>

Ke konci roku 2006 žilo ve Velké Bíteši a jejím okolí celkem **4 192 ekonomicky aktivních obyvatel**. Ke stejnému datu pracovalo v PBS Velká Bíteš, a. s. **767 zaměstnanců**. Tito zaměstnanci tak představují **18,3 procentní podíl** na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel velkobítešska, tj. ovšem asi o 1,5 % méně než v předchozím roce (r. 2005).

Z uvedeného tedy vyplývá, že počet ekonomicky aktivních obyvatel se meziročně příliš významně nemění, na rozdíl od počtu zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s., který se každým rokem snižuje. Tím samozřejmě klesá i podíl zaměstnanců podniku na ekonomicky aktivním obyvatelstvu regionu. Přesto však tento podíl není zanedbatelný, jinými slovy, společnost PBS Velká Bíteš a. s. hraje stále významnou roli v oblasti zaměstnanosti obyvatel Velké Bíteše a okolí.

³⁶ Pro tuto část analýzy byly vybrány obce ležící v přibližně desetikilometrovém okolí Velké Bíteše.

Graf 5-2: Podíl zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. na ekonomicky aktivním obyvatelstvu Velké Bíteše a okolí (stav ke konci roku 2006)

5.2. Regionální zákazníci, dodavatelé a konkurence společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

Každý podnik svou činností ovlivňuje nejen jednání manažerů (popř. vlastníků, pokud jsou tyto funkce od sebe oddělené) a zaměstnanců, ale do značné míry také působí na řadu dalších subjektů fungujících na trhu. Těmito subjekty jsou především zákazníci, dodavatelé a konkurence. Největší regionální zákazníci a dodavatelé společnosti První brněnské strojírný Velká Bíteš, a. s. jsou uvedeni v dalším textu.

Zákazníci společnosti

Zákazníky První brněnské strojírný Velká Bíteš a. s. jsou celosvětově známé společnosti se sídly v České republice i za jejími hranicemi. Geograficky nejvzdálenější zákazníci mají svá sídla například v Číně, Rusku nebo ve Spojených státech amerických. Z hlediska cíle této diplomové práce jsou ovšem významní především zákazníci se sídly v kraji Vysočina, popř. v Jihomoravském kraji.

Mezi společnostmi, které patří mezi největší zákazníky PBS Velká Bíteš a. s. a současně mají své sídlo v kraji Vysočina patří např.:

- IROMEZ s. r. o. se sídlem v Pelhřimově;
- PBS TURBO s. r. o. a
- PBS ENERGO, a. s. se sídly ve Velké Bíteši.

V sousedním Jihomoravském kraji jsou významnými zákazníky První brněnské strojírný Velká Bíteš, a. s. například tyto společnosti:

- ADAMOVSKE STROJIRNY, a. s., se sídlem v Adamově;
- MBNS – International, spol. s r. o.;
- SVV ELITEX, s. r. o. a
- ZETOR TRACTORS a. s. se sídly v Brně.

Dodavatelé společnosti

Stejně jako v případě zákazníků, ani dodavatelé společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. nemají svá sídla pouze na území České republiky. Mezi nejvýznamnější dodavatele společnosti (z hlediska výše závazků), kteří mají své sídlo v kraji Vysočina patří zejména následující stavební firmy:

- Building centrum, spol. s r. o. se sídlem ve Velkém Meziříčí;
- Stavos Velké Meziříčí, spol. s r. o. s pobočkou ve Velké Bíteši;
- CERATIZIT Austria GmbH s pobočkou ve Velkém Meziříčí.

Významnými dodavateli společnosti se sídly v sousedním Jihomoravském kraji jsou především různé strojírenské firmy, jako je např.:

- AB Komponenty s. r. o. se sídlem v Brně;
- Stra Zbraslav u Brna;
- STAVOUNIE – CZ, s. r. o. se sídlem v Domašově;
- DELCAM BRNO, s. r. o. se sídlem v Brně.

Vedle těchto dodavatelů, kteří společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. zajišťují převážně různé strojírenské, stavební popř. softwarové produkty, je pro fungování každého velkého podniku nepostradatelná řada dalších firem, zajišťujících zejména oblast služeb. Jako příklad lze uvést dopravu zaměstnanců do práce a z práce, stravování, úklidové služby jak na pracovištích, tak i v rámci celého areálu podniku, bezpečnostní službu apod.

Konkurence společnosti

Společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. díky povaze své podnikatelské činnosti v podstatě nemá v České republice příliš významných konkurentů. To ovšem neznamená, že neklade žádný důraz na udržování a posilování své konkurenceschopnosti. Naopak dnešní stále více se globalizující svět, v němž se velmi rychle mění používané technologie, spotřebitelské preference i tržní podmínky nutí každou firmu tyto trendy pozorně sledovat a přizpůsobovat se jim. Vzhledem k cíli diplomové práce je však tato problematika nad její rámec.

5.3. Sociální aspekty (sponzoring)

Existence poměrně velké firmy v regionu představuje vždy naději pro všechny neziskové organizace, občanská sdružení, kulturní, sportovní a další kluby, kteří se na ni obrací se svými žádostmi o finanční či jinou podporu.

Řada firem považuje za vhodné dát svým sponzorským aktivitám určitý směr a proto uplatňují různé *sponzorské politiky*. Některé společnosti se svým sponzorstvím zaměřují na organizace, které pečují o handicapované občany, jiné na organizace či sdružení, které se starají o výchovu a vzdělávání dětí a mládeže atd.

Důležité je ovšem rozlišovat mezi *sponzoringem a reklamou*. Sponzoring je sice dynamicky se rozvíjejícím reklamním odvětvím, ale na rozdíl od reklamy, není jeho úkolem zviditelnit daný produkt firmy, nýbrž přispívat k image společnosti, jejímu dobrému jménu a kladnému dojmu.

Společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. vynaložila v minulém roce (tj. r. 2006) na sponzorství více než 570 000 Kč. Převážnou část z toho tvořily finanční příspěvky na budování *cyklostezky*, která povede z Velké Bíteše do Moravského Krumlova. Tato cyklotrasa je součástí integrovaného projektu cyklostezek a cyklotras jihozápadním Brněnskem, které propojují Jihomoravský kraj a kraj Vysočina. Její páteřní trasy spojují okresy Žďár nad Sázavou, Třebíč, Brno-venkov, Brno-město, Znojmo a Břeclav. Celková délka budované cyklotrasy je 37 km.

První brněnská společnost Velká Bíteš, a. s. v roce 2006 finančně podporovala mj. také:

- Unii Roska (občanské sdružení postižených roztroušenou sklerózou z celé ČR);
- Svaz diabetiků ČR;
- Mateřskou školu ve Velké Bíteši;
- Základní školu Velká Bíteš;
- Letní stanový tábor Prosatín;
- Národopisný soubor Bítešan;
- Bítešský hudební půlkruh;
- Farnost Velká Bíteš;
- Kolpingovu rodinu ve Velké Bíteši;
- a některé další.

6. Rozpočtové určení daní a jeho vliv na příjmy regionu

Vedle jednotlivých podnikatelských subjektů působících v regionu ovlivňuje zásadním způsobem fungování daného regionu také rozpočtové určení daní, které má podstatný vliv zejména na příjmovou stránku územních rozpočtů.

Rozpočtové určení daní nebo-li daňové určení stanovuje, do kterého veřejného rozpočtu a v jaké výši vybraná daň plyne. Problematiku rozpočtového určení daní v České republice v současné době upravují především tyto zákony:

- ***zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům*** (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů;
- ***zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech*** a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a
- ***zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů***, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o rozpočtovém určení daní řeší zejména otázky týkající se rozdělování daňového výnosu v rámci rozpočtové soustavy ČR. Zákony o rozpočtových pravidlech upravují oblast hospodaření s veřejnými prostředky a vazby uvnitř rozpočtové soustavy. Někdy jsou též označovány jako „velká“ a „malá“ rozpočtová pravidla.

Do **rozpočtové soustavy České republiky** v současné době patří tyto rozpočty a mimorozpočtové fondy³⁷:

- a) veřejné rozpočty - státní rozpočet ČR;
 - rozpočty obcí (vč. rozpočtů dobrovolných svazků obcí);
 - rozpočty krajů;
- b) státní fondy
 - Státní zemědělský intervenční fond;
 - Státní fond životního prostředí;
 - Státní fond pro zúrodnění půdy;
 - Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie;
 - Státní fond kultury;
 - Státní fond dopravní infrastruktury;
 - Státní fond rozvoje bydlení;

³⁷ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2005. s. 176. ISBN: 80-7357-052-1

- Fond národního majetku;
- Pozemkový fond;
- c) státní pojistné fondy - rozpočty zdravotních pojišťoven;
- d) účelové fondy - účelové fondy obcí;
- účelové fondy krajů.

6.1. Vývoj rozpočtového určení daní v ČR

Rozpočtové určení daní v ČR prošlo za dobu své čtrnáctileté existence (1993 – 2007) řadou podstatných změn. Tyto změny lze rozdělit do následujících pěti období:

- období 1993 – 1995;
- období 1996 – 2000;
- období roku 2001;
- období 2002 – 2004;
- období 2005 – současnost.

V dalším textu jsou jednotlivá období blíže charakterizována z pohledu DPH, daní z příjmů fyzických a právnických osob a daně z nemovitostí.

6.1.1. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 1993 – 1995

□ Daň z přidané hodnoty (DPH)

Celorepublikový výnos z této daně plyne v celé výši do státního rozpočtu.

□ Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Celookresní výnos daně se dělí stanoveným poměrem mezi obce a okresní úřady. Výjimku představují magistrátní města, která získávají 100 % výši výnosu na svém území. Podíl obcí na celookresním výnosu daně se v jednotlivých letech měnil následovně:

rok 1993:	40 % obce	a	60 % okresní úřady,
rok 1994:	50 % obce	a	50 % okresní úřady,
rok 1995:	55 % obce	a	45 % okresní úřady.

Každá obec se na uvedené části celookresního výnosu podílí procentem stanoveným příslušným okresním úřadem, a to ve výši odpovídající poměru počtu obyvatel obce k celkovému počtu obyvatel daného okresu.

□ **Daň z příjmů fyzických osob z podnikání – OSVČ**

Výnos z daně z příjmů osob samostatně výdělečně činných plyne do obecních rozpočtů v celé výši, a do těch obcí, na jejichž území mají podnikatelé svá trvalá bydliště.

□ **Daň z příjmů právnických osob**

Stejně jako u výnosu z DPH, také výnos daně z příjmů právnických osob plyne ve 100% výši do státního rozpočtu.

□ **Daň z nemovitostí**

Výnos z této daně plyne v celé výši do rozpočtu obce, na jejímž území se daná nemovitost nachází.

Rozpočtové určení daní uplatňující se v období let 1993 – 1995 zásadním způsobem přispělo ke zvýšení finanční autonomie obcí. Vzniká zde ovšem i několik problémů. Tím prvním je *vazba výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti na celookresní výnos*, jelikož se postupně začínají projevovat značné rozdíly mezi daňovými výnosy jednotlivých okresů, které jsou dány zejména:

- demografickou strukturou okresů;
- meziokresní dojížděnkou do zaměstnání a
- různou výškou daňové základny.

Další zásadní problém vzniká u daně z příjmů osob samostatně výdělečně činných. Výnos z této daně, jak již bylo uvedeno, plyne do rozpočtu obcí v plné výši *v závislosti na trvalém bydlišti podnikatele*. To ovšem nemusí být vždy totožné s místem jeho podnikání - vzniká zde otázka externalit. Také *rychlejší dynamika nárůstu daňových příjmů územních rozpočtů oproti státnímu rozpočtu* představuje další negativní stránku takto definovaného daňového určení. Zejména tyto problémy následně vedly k novelizaci zákona o rozpočtovém určení daní v České republice.

6.1.2. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 1996 – 2000

□ **Daň z přidané hodnoty (DPH)**

U rozdělování výnosu z DPH nedochází k žádné změně, tzn. celorepublikový výnos z této daně plyne opět v celé výši do státního rozpočtu.

□ **Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti**

Celookresní výnos této daně byl rozdělen tak, že 40 % plynulo do státního rozpočtu, 30 % do rozpočtů okresních úřadů a 30 % do rozpočtů obcí, přičemž část připadající obcím byla rozdělována tak, že 20 % připadlo obcím podle počtu obyvatel a 10 % podle plátcovy pokladny. Výnos vybraný na území měst Praha, Brno, Ostrava a Plzeň plynul ze 70 % do rozpočtů uvedených měst dle podílu počtu obyvatel města na počtu obyvatel okresu. Zbývajících 30 % vybraných na území magistrátních měst připadlo do státního rozpočtu.

□ **Daň z příjmů fyzických osob z podnikání – OSVČ**

Celý výnos plynul do rozpočtů obcí podle trvalého bydliště (resp. sídla) poplatníků daně.

□ **Daň z příjmů právnických osob**

Z celorepublikového výnosu připadlo 80 % státnímu rozpočtu, zbylých 20 % bylo rozděleno obcím podle podílu počtu obyvatel obce na počtu obyvatel celé ČR.

□ **Daň z nemovitostí**

Výnos z této daně plynul v plné výši do rozpočtů jednotlivých obcí, ve kterých se daná nemovitost nacházela.

Takto definované rozpočtové určení daní výrazně omezilo dříve kritizovanou vazbu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti na celookresní výnos. Další pozitivní změnou z pohledu obcí bylo zařazení daně z příjmů právnických osob mezi daně sdílené. Oproti předchozímu období se tak obce podílely na výnosu z této daně dvaceti procenty.

Přesto byl tento způsob daňového určení *kritizován zejména malými obcemi (bez sídel plátcovy pokladny) a magistrátními městy*, jelikož nepostihoval všechny velikostní kategorie obcí. Nedošlo ani ke snížení nerovnoměrného vývoje daňových příjmů územních rozpočtů a státního rozpočtu.

6.1.3. Rozpočtové určení daní v ČR v roce 2001

□ **Daň z přidané hodnoty (DPH)**

Celostátní výnos z DPH je rozdělován tak, že 79,41 % plyne do státního rozpočtu a zbývajících 20,59 % do rozpočtů obcí, přičemž podíl jednotlivých obcí je stanoven podle počtu obyvatel obce přepočteného koeficientem velikostní kategorie obce.

□ **Daň z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi)**

Z celostátního výnosu daně připadlo opět 79,41 % státnímu rozpočtu a 20,59 % obcím. Podíl jednotlivých obcí byl stanoven stejným způsobem jako u DPH

□ **Daň z příjmů právnických osob v případě, kdy poplatníkem je sama obec**

Výnos z této daně byl v plné výši odveden zpět do rozpočtu příslušné obce.

□ **Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti**

Celostátní výnos byl rozdělen stejně jako výnos z DPH či z daně z příjmů právnických osob, tzn. že 79,41 % plynulo do státního rozpočtu a zbytek do rozpočtů obcí. Také podíl jednotlivých obcí na přidělené výši byl stanoven stejným způsobem.

□ **Daň z příjmů fyzických osob z podnikání - OSVČ**

U výnosů z této daně dochází oproti předchozímu období k poměrně výrazným změnám: 70 % výnosu záloh daně z příjmů fyzických osob ze SVČ je povahy sílené daně a zbývajících 30 % představuje výlučný daňový příjem obcí.

Sdílená část je rozdělena v poměru 79,41 % pro státní rozpočet a 20,59 % pro rozpočty obcí. Obcím je tato část přidělována podle podílu počtu obyvatel dané obce na počtu obyvatel ČR upraveného přepočítacím koeficientem podle velikostní kategorie obce.

Výlučný daňový příjem obcí (tj. 30 % výnosu záloh daně z příjmů fyzických osob ze SVČ) je obcím rozdělován dle trvalého bydliště podnikatele.

□ **Daň z nemovitostí**

U výnosu z této daně nedochází k žádné změně, tzn. celý výnos daně z nemovitostí plyne do rozpočtů obcí podle katastrů, v nichž se nemovitosti nacházejí.

Nové daňové určení, platné od počátku roku 2001, začalo *ještě více využívat sdílených daní*. Tím zajistilo stabilnější vývoj daňových příjmů obcí v čase a také jejich lepší předvídatelnost. Došlo také k odstranění nerovnoměrné dynamiky ve vývoji daňových příjmů státního rozpočtu a rozpočtů obcí.

Mezi negativa takto definovaného rozpočtového určení patří především nepřesná konstrukce velikostních koeficientů a nedostatečná autonomie obcí v ovlivňování daňových příjmů. Větší využívání sdílených daní navíc vede k oslabení motivace obcí podporovat podnikatelskou činnost na svém území.

6.1.4. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 2002 – 2004

Od roku 2002 jsou do daňového určení nově zahrnuty také kraje, které do té doby byly financovány pouze formou dotací ze státního rozpočtu.

□ Daň z přidané hodnoty (DPH)

Celostátní výnos DPH je rozdělen následovně: 76,31 % plyne do státního rozpočtu, 20,59 % do rozpočtů obcí dle přepočteného počtu obyvatel a velikostního koeficientu obce a zbývajících 3,1 % plyne do rozpočtů krajů (každému kraji stanoveným procentem).

□ Daň z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi a kraji)

Celostátní výnos této daně je opět rozdělen v poměru 76,31 % pro státní rozpočet, 20,59 % pro rozpočty obcí a 3,1 % pro kraje. Přerozdělování jednotlivým obcím a krajům se provádí stejným způsobem jako v případě výnosu z DPH.

□ Daň z příjmů právnických osob v případě, kdy poplatníkem je sama obec nebo kraj

V tomto případě jde 100 % výše daně placené obcemi (resp. kraji) zpět do rozpočtů obcí (resp. krajů).

□ Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

U přerozdělování výnosu z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti došlo oproti předchozímu období ke dvěma zásadním změnám. Jednak se na výnosu této daně nově podílí také kraje, a jednak jsou ještě více posíleny obecní příjmy. Konkrétně 3,1 % připadá krajům (každému stanoveným procentem), 20,59 % obcím dle přepočteného počtu obyvatel a velikostního koeficientu obce a navíc ještě 1,5 % podle počtu zaměstnanců v obci. Zbývajících 74,81 % plyne do státního rozpočtu.

□ Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou

Celostátní výnos z této daně je opět rozdělen tak, že 76,31 % náleží státnímu rozpočtu, 20,59 % obecním rozpočtům dle přepočteného počtu obyvatel a velikostního koeficientu obce a 3,1 % krajským rozpočtům (každému kraji stanoveným procentem).

□ **Daň z příjmů fyzických osob z podnikání - OSVČ**

Rozpočtové určení výnosu daně z příjmů fyzických osob SVČ oproti předchozímu období zvyšuje podíl státního rozpočtu na tomto výnosu a to následovně: 30 % celostátního výnosu (stejně jako v předchozím roce) plyne přímo do rozpočtů obcí podle trvalého bydliště podnikatele, nově však do rozpočtu kraje plyne 10 % z toho výnosu. Zbývajících 60 % celostátního výnosu je přerozděleno tak, že 76,31 % z této části náleží státnímu rozpočtu, 20,59 % obcím podle přepočteného počtu obyvatel a velikostního koeficientu obce a 3,1 % krajům (každému stanoveným procentem).

□ **Daň z nemovitostí**

Ani v tomto rozpočtovém určení daní nedochází u výnosu z daně z nemovitostí k žádným změnám, tzn. 100 % výnosu plyne opět do rozpočtů obcí na jejichž katastrálním území se daná nemovitost nachází.

Rozpočtové určení daní platné od roku 2002 nově *zahrnuje také financování krajů*. Ovšem podíl krajských rozpočtů na výnosech jednotlivých daní je velmi malý, proto i nadále zůstávají hlavním příjmem krajů dotace ze státního rozpočtu. Dále došlo k *posílení daňových příjmů obcí* o 1,5% podíl na celostátním výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, který je přerozdělován podle počtu zaměstnanců žijících v dané obci.

Negativa tohoto daňového určení jsou téměř totožná s negativy předchozího určení. Jako největší problém se zde jeví zejména poměrně *velký význam sdílených daní v celkových příjmech obcí*. Ten totiž v konečném důsledku vede k tomu, že obce nepodporují podnikatelskou činnost na svém území. Ovšem na druhou stranu je nutno uvést, že právě větší využívání sdílených daní v rozpočtovém určení vede k odstraňování nerovnoměrných daňových výnosů mezi jednotlivými obcemi.³⁸

6.1.5. Rozpočtové určení daní v ČR v letech 2005 – 2007

V daňovém určení platném od 3. ledna 2005 dochází k posílení participace krajů na výnosech jednotlivých sdílených daní.

³⁸ Blíže viz Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2005. s. 204, ISBN: 80-7357-052-1.

□ **Daň z přidané hodnoty (DPH)**

Z celostátního výnosu daně z přidané hodnoty plyne do státního rozpočtu 70,49 %, do rozpočtů obcí 20,59 % (dle přepočteného počtu obyvatel) a do krajských rozpočtů 8,92 % (opět každému kraji stanoveným procentem).

□ **Daň z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi a kraji)**

Rozdělení daňového výnosu z této daně je totožné s přerozdělováním výnosu z daně z přidané hodnoty (tzn. 70,49 % státnímu rozpočtu, 20,59 % obcím a 8,92 % krajům).

□ **Daň z příjmů právnických osob v případě, kdy poplatníkem je sama obec nebo kraj**

U tohoto výnosu nedochází k žádným změnám; výnos z daně z příjmů právnických osob, která je placena obcemi (popř. kraji) náleží v plné výši daným územním rozpočtům.

□ **Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti**

Podíl státního rozpočtu na výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti se zvýšil ve prospěch krajů, a to tak, že státnímu rozpočtu náleží 68,99 %, krajům 8,92 % a obcím 20,59 % dle přepočteného počtu obyvatel a 1,5 % podle přepočteného počtu zaměstnanců obce.

□ **Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou**

Celostátní výnos je rozdělen stejně jako v případě výnosu z DPH či daně z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi a kraji).

□ **Daň z příjmů fyzických osob z podnikání – OSVČ**

V rozpočtovém určení výnosu z této daně opět dochází k posílení postavení krajských rozpočtů. Prvotní přerozdělení celostátního výnosu je stejné jako v předchozím období, tzn. 30 % náleží obecním rozpočtům v závislosti na trvalém bydlišti podnikatele, 10 % státnímu rozpočtu a zbývajících 60 % celostátního výnosu je rozděleno tak, že 70,49 % z této části plyne do státního rozpočtu, 20,59 % do rozpočtů obcí (dle přepočteného počtu obyvatel) a 8,92 % do krajských rozpočtů (každému kraji opět stanoveným procentem).

□ **Daň z nemovitostí**

Výnos daně z nemovitostí plyne, stejně jako ve všech předchozích rozpočtových určeních, v plné výši do obecních rozpočtů podle alokace daně nemovitosti.

Jedinou změnou v rozpočtovém určení platném od počátku roku 2005 je **zvýšení podílů krajských rozpočtů** na jednotlivých daňových výnosech, a to o necelých šest procent.

Konkrétně 3,1 % podíl na sdílených daních v období let 2002 – 2004 byl zvýšen na současných 8,92 %.

Otázka poměrně velkého podílu sdílených daní na celkových daňových příjmech obcí, zdůrazňována některými ekonomy již v minulých letech, však zůstává i nadále nevyřešena.

6.2. Daňové příjmy obce Velká Bíteš

Obecně lze říci, že příjmy obce tvoří čtyři základní kategorie, a to *daňové příjmy* (tj. příjmy z daní svěřených nebo sdílených), *nedaňové příjmy* (příjmy z pronájmu, různé poplatky obci apod.), *kapitálové příjmy* (např. příjmy z prodeje obecního majetku nebo z vlastnictví cenných papírů) a *dotace* (především na výkon státní správy v přenesené působnosti).

Nejvýznamnější vliv na příjmovou stránku rozpočtu města mají *daňové příjmy*. Většina daňových příjmů jednotlivých obcí, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, je dána stanoveným procentem, které je závislé na počtu obyvatel³⁹ a na koeficientu velikostní kategorie obce.

Jednotlivé koeficienty velikostní kategorie obcí, jsou uvedeny v příloze zákona o rozpočtovém určení daní (viz Tab. 6-1).

Tab. 6-1: Koeficienty velikostní kategorie obcí

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficienty velikostní kategorie obcí
do 100 obyvatel	0,4213
101 – 200 obyvatel	0,5370
201 – 300 obyvatel	0,5630
301 – 1 500 obyvatel	0,5881
1 501 – 5 000 obyvatel	0,5977
5 001 – 10 000 obyvatel	0,6150
10 000 – 20 000 obyvatel	0,7016
20 001 – 30 000 obyvatel	0,7102
30 001 – 40 000 obyvatel	0,7449
40 001 – 50 000 obyvatel	0,8142
50 001 – 100 000 obyvatel	0,8487
100 001 – 150 000 obyvatel	1,0393
150 001 a více obyvatel	1,6715
hlavní město Praha	2,7611

Pramen: Příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ Za směrodatný údaj o počtu obyvatel se považuje stav k 1. lednu daného roku.

Velké Bíteši s počtem obyvatel do 5 000 připadá velikostní koeficient 0,5977. Přitom od zařazení do vyššího koeficientu 0,6150 ji dělí zhruba 100 obyvatel, kteří obci chybí k překonání pětitisícové hranice.

Pomocí velikostního koeficientu obce a počtu obyvatel příslušné obce (resp. počtu zaměstnanců kteří mají trvalé bydliště v dané obci) jsou každoročně Ministerstvem financí ČR stanovena procenta pro výpočty jednotlivých daňových příjmů obcí. Tato procenta Ministerstvo financí ČR zveřejňuje dvěma vyhláškami:

- a) vyhláškou o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů;
- b) vyhláškou o stanovení procenta, kterým se každá obec podílí na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Procentuální podíly obce Velká Bíteš na části celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů v letech 2001 – 2006 uvádí Tab. 6-2.

Tab. 6-2: Procentuální podíl Velké Bíteše na části celostátního výnosu DPH a daní z příjmů

Rok	Počet obyvatel k 1. lednu	Stanovené procento	Vyhláška
2006	4 895	0,028770	Vyhláška č. 426/2006 Sb.
2005	4 852	0,028635	Vyhláška č. 328/2005 Sb.
2004	4 843	0,028601	Vyhláška č. 477/2004 Sb.
2003	4 873	0,028801	Vyhláška č. 283/2003 Sb.
2002	4 878	0,028814	Vyhláška č. 460/2002 Sb.
2001	4 903	0,028623	Vyhláška č. 311/2001 Sb.

Pramen: Vyhlášky č. 426/2006 Sb., 328/2005 Sb., 477/2004 Sb., 283/2003 Sb., 460/2002 Sb. a 311/2001 Sb.

Jelikož ve sledovaném období nedošlo ve Velké Bíteši k žádné výrazné změně v počtu obyvatel, nedošlo ani k velkým změnám u stanovovaného procentuálního podílu města na části celostátního hrubého výnosu DPH a daní z příjmů.

Následující tabulka ukazuje jednotlivé podíly obce Velká Bíteš na 1,5 % části celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v letech 2002 – 2006.

Tab. 6-3: Podíl Velké Bíteše na 1,5 % celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků

Rok	Počet zaměstnanců žijících ve Velké Bíteši k 1. prosinci	Stanovené procento	Vyhláška
2006	3 535	0,084550	Vyhláška č. 426/2006 Sb.
2005	3 369	0,081712	Vyhláška č. 328/2005 Sb.
2004	3 294	0,079684	Vyhláška č. 477/2004 Sb.
2003	3 220	0,077806	Vyhláška č. 283/2003 Sb.
2002	3 157	0,076987	Vyhláška č. 460/2002 Sb.

Pramen: Vyhlášky č. 426/2006 Sb., 328/2005 Sb., 477/2004 Sb., 283/2003 Sb. a 460/2002 Sb.

Jak je z výše uvedené tabulky patrné, počet zaměstnanců žijících ve Velké Bíteši se ve sledovaném období zvýšil o 378 zaměstnaných osob, což ve svém důsledku také pozitivně ovlivnilo stanovovaný procentuální podíl obce na výnosu této daně.

Konkrétní příjmy plynoucí ze sdílených daní do rozpočtu obce Velká Bíteš v jednotlivých letech jsou uvedeny v další tabulce.

Tab. 6-4: Příjmy ze sdílených daní v rozpočtu obce Velká Bíteš v období 2001 - 2006

Daňový příjem v Kč	2001	2002	2003	2004	2005	2006 ⁴⁰
Daň z příjmu FO ze závislé činnosti	4 647 359	6 083 170	6 658 882	7 299 046	7 841 010	7 400 000
Daň z příjmu FO ze SVC	2 033 906	1 998 638	2 395 807	3 581 798	3 885 076	3 900 000
Daň z příjmu FO z kapitálového výnosu	403 069	397 786	373 571	445 321	375 715	375 000
Daň z příjmů PO	4 942 754	5 872 282	6 443 477	6 991 106	7 244 756	6 700 000
Daň z příjmů PO placená obcemi ⁴¹	2 948 427	2 255 150	9 242 340	5 543 110	12 903 800	4 219 000
DPH	8 540 855	9 126 787	9 705 170	10 301 295	12 277 568	13 125 000

Pramen: Rozpočty města Velká Bíteš v letech 2001 - 2006

Posílení daňových příjmů obcí v roce 2002, kdy se obce začaly podílet na 1,5 % celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, se výrazně projevilo také v rozpočtu města Velká Bíteš. Příjem z této daně se v roce 2002 zvýšil oproti předchozímu roku přibližně o 30 %. Také v následujících letech se objem tohoto daňového výnosu stále zvyšoval. Jeho růst byl pozitivně ovlivněn zejména stále se zvyšujícím počtem zaměstnanců trvale žijících ve Velké Bíteši, čímž docházelo k postupnému růstu

⁴⁰ Odhadované daňové příjmy rozpočtu města

⁴¹ Daň placená obcemi se vrací do rozpočtu příslušné obce v plné výši

procentuálního podílu obce na stanovené části celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (viz Tab. 6-3).

Nabízí se zde tedy otázka, jaký vliv na zvyšující se počet zaměstnanců trvale žijících ve Velké Bíteši má samotný podnik První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. Jak z výše uvedené analýzy vyplývá, počet zaměstnanců PBS Velká Bíteš, a. s. se každoročně postupně snižuje (ke konci roku 2003 pracovalo v PBS Velká Bíteš a. s. 902 zaměstnanců, o tři roky později to bylo již 767 zaměstnanců). Přesto se počet zaměstnaných osob trvale žijících ve Velké Bíteši v posledních pěti letech zvýšil téměř o 400 osob. I když z uvedených údajů není patrné, kolik osob pouze změnilo své trvalé bydliště, nikoliv zaměstnání, případně kolik z tohoto počtu představují absolventi škol, lze říci, že společnost PBS Velká Bíteš, a. s. s největší pravděpodobností nemá žádný přímý vliv na zvyšující se počet zaměstnaných osob žijících ve Velké Bíteši a tím pádem ani na daňové příjmy plynoucí do rozpočtu města z výnosu této daně.

Mezi další daňové příjmy obcí patří svěřené neboli *výlučné daně* (jedinou svěřenou daní obcí v ČR je v současné době daň z nemovitostí). Daňový charakter v podmínkách České republiky mají i místní a správní poplatky. *Místními poplatky* jsou dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů např. poplatky ze psů, poplatky za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatky za užívání veřejného prostranství, poplatky ze vstupného, poplatky z ubytovací kapacity a některé další. *Správní poplatky* jsou upraveny zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích a rozumí se jimi poplatky, které územní rozpočty získávají za správní úkony vykonávané v rámci přenesené působnosti.

Konkrétní výše příjmů ze svěřené daně (tj. daně z nemovitostí) a místních a správních poplatků plynoucí do rozpočtu Velké Bíteše ve sledovaném období jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 6-5: Daň z nemovitostí, správní a místní poplatky rozpočtu obce Velká Bíteš

Daňový příjem (v Kč)	2001	2002	2003	2004	2005	2006⁴²
Daň z nemovitostí	2 272 283	2 181 874	2 399 220	2 741 397	2 487 550	2 480 000
Správní poplatky	718 355	778 115	563 500	880 775	719 820	700 000
Místní poplatky	1 653 156	2 237 850	2 474 960	3 051 865	3 189 603	2 709 000

Pramen: Rozpočty města Velká Bíteš v letech 2001 – 2006

⁴² Odhadované daňové příjmy rozpočtu města

Přestože během čtrnáctileté existence rozpočtového určení daní v ČR neustále docházelo k jeho různým více či méně výrazným změnám, žádná z nich se nikdy zásadním způsobem nezabývala otázkami svěřené daně. Tato skutečnost se odráží také v údajích prezentovaných v předchozí tabulce, kdy se během posledních šesti let tyto daňové příjmy v rozpočtu Velké Bíteše příliš významně neměnily.

6.3. Daňové výdaje PBS Velká Bíteš a. s. a jejich vliv na příjmy rozpočtu města

Vzhledem k platnému rozpočtovému určení daní v ČR nemají daňové výdaje firem na příjmovou stránku rozpočtu obce žádný přímý vliv. Většina daňových výnosů, jak již bylo uvedeno, je nejprve vybrána celorepublikově a poté následně přerozdělována do obecních rozpočtů, a to na základě počtu obyvatel obce, případně počtu zaměstnanců trvale žijících v dané obci. Výjimku představuje pouze daň z nemovitostí, která plyne do rozpočtu obce v plné výši dle alokace příslušné nemovitosti. V další tabulce jsou uvedeny konkrétní daňové výdaje společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. v letech 2001 – 2005.

Tab. 6-6: Daňové výdaje společnosti PBS Velká Bíteš a. s. v letech 2001 - 2005

Daňový výdaj (v Kč)	2001	2002	2003	2004	2005
Daň z příjmů PO	6 022 250	5 895 320	7 381 510	2 763 320	5 720
Daň z příjmu FO placená zaměstnavatelem za zaměstnance	15 627 251	17 030 046	21 660 281	16 792 396	17 634 114
Daň z nemovitostí	439 246	441 543	441 310	466 902	466 902
DPH	10 745 567	- 3 217 346	- 28 534 092	- 26 243 960	- 168 202

Pramen: Interní materiály společnosti PBS Velká Bíteš, a. s.

V roce 2005 došlo k výraznému snížení výdajů akciové společnosti na dani z příjmů právnických osob, a to díky daňovému odpočtu na výzkum a vývoj uplatněného podle §34 odst. 4 zákona č. 586/1992 o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Jelikož ve sledovaném období nedošlo k žádným výrazným změnám ve výdajích na daň z nemovitostí, nelze jednoznačně uvést, jakou významnou roli hrají tyto daňové výdaje společnosti v příjmech města Velká Bíteš.

6.4. Daňové příjmy kraje Vysočina

Podíl kraje na jednotlivých daních je určen koeficientem, který je stanovován pro jednotlivé kraje Ministerstvem financí ČR. Koeficient kraje Vysočina je 0,7338590, tedy 7,33859 % z části celostátního hrubého daňového výnosu připadajícího krajům (tj. 8,92 %) z:

- daně z přidané hodnoty;
- daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků;
- daně z příjmů právnických osob (bez výnosu daní placených obcemi či kraji).

V případě daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (tj. daň z příjmů podnikatelů) náleží kraji Vysočina podíl 7,33859 % z části 8,2 % zjištěných ze 60 % celostátního hrubého výnosu této daně.

Konkrétní výše sdílených příjmů kraje Vysočina v období 2004 - 2007 ukazuje další tabulka. Z údajů v ní uvedených je jasně patrná novelizace daňového určení v České republice, kdy v roce 2005 došlo k posílení participace krajů na celostátních daňových výnosech.

Tab. 6-7: Sdílené daňové příjmy kraje Vysočina v letech 2004 - 2007

Daňový příjem v tis. Kč	2004	2005	2006	2007 (odhad MF)
Daň z příjmů FO ze závislé činnosti a funkčních požitků	226 746	679 084	655 330	752 940
Daň z příjmů FO ze SVČ	33 126	113 181	104 580	69 720
Daň z příjmu FO z kapitálového výnosu (zvláštní sazba)	16 623	47 884	41 830	41 830
Daň z příjmů právnických osob	243 283	719 506	773 850	948 150
Daň z přidané hodnoty	402 716	1 361 279	1 380 390	1 399 399

Pramen: Rozpočty kraje Vysočina v letech 2004 - 2007

Jestliže se daňové výdaje společnosti PBS Velká Bíteš, a. s. příliš významně nepromítají ani do rozpočtu samotné obce, ve které má tento podnik své sídlo, zřejmě bychom jen velmi obtížně hledali bližší souvislosti s daňovými příjmy celého kraje Vysočina. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že výši daňových příjmů kraje prvořadě ovlivňuje vlastní definování rozpočtového určení daní (viz novelizace v roce 2005) a objem celostátního hrubého daňového výnosu.

Závěr

Podnik První brněnská strojírna, který ve Velké Bíteši působí již téměř šedesát let, hraje významnou roli v životech většiny občanů regionu. Více než 760 zaměstnanců této společnosti se sídlem v obci s přibližně čtyřmi tisíci obyvateli, staví podnik do pozice významného regionálního zaměstnavatele. Také vlastní lokalizace firmy poukazuje na její regionální významnost, neboť vzdálenost krajského města Žďáru nad Sázavou je více než 30 km a přibližně stejně vzdálená je i moravská metropole Brno.

Záměrem diplomové práce tedy byla identifikace a následná analýza konkrétních oblastí, do kterých uvedený podnik svou činností nejvíce zasahuje a které nejvíce ovlivňuje. Vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce byly analyzovány pouze čtyři nejvýznamnější oblasti.

1. Zaměstnanost v regionu

Přestože se počet zaměstnanců společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. každým rokem snižuje, patří podnik mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v regionu. Tuto skutečnost dokládá zejména podíl zaměstnanců firmy na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel města Velká Bíteš a okolí, který činí přibližně 18 %.

2. Regionální zákazníci, dodavatelé a konkurence

Existence poměrně velkého podniku v regionu přispívá k rozvoji pracovních příležitostí v mnoha menších místních firmách. Tím dochází k podpoře drobného a středního podnikání a nepřímo tak i k zvyšování zaměstnanosti. Otázka konkurence, vzhledem k povaze hlavní činnosti podniku, není z regionálního hlediska pro společnost příliš významná.

3. Sociální oblast (sponzoring)

Prosperující firma v regionu přináší místním občanským sdružením, neziskovým a dalším prospěšným organizacím možnost žádat o finanční a jinou podporu. Také společnost První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. se každoročně finančně podílí na řadě těchto aktivit. Finančně nejvýznamnější v uplynulém roce (tj. rok 2006) byla podpora budování cyklostezky propojující Jihomoravský kraj s krajem Vysočina.

4. Daňové příjmy města Velká Bíteš a kraje Vysočina

Fungování každého města či kraje zásadním způsobem ovlivňují jeho daňové příjmy, jejichž procentuální výši a způsob přerozdělování definuje zákon o rozpočtovém určení daní.

Z tohoto pohledu je podnik významný pouze jako plátce daní, nicméně přímý vliv na výši daňových příjmů regionu nemá.

Regionálně významné podniky přináší svou činností řadu dalších dopadů do svého okolí. Velmi často tak například v různé míře zasahují do problematiky školství a vzdělávání, jelikož řadě studentů středních a vysokých škol nabízejí možnosti odborné praxe, případně dalšího vzdělávání. Nezastupitelnou roli hrají podniky také v oblasti vědy a výzkumu, ekologie, dopravní infrastruktury apod.

Použitá literatura

- [1] Klestil, J., Pištěláková, Z., Vágner, I. *Základy managementu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997. s. 127. ISBN 80-210-1655-8
- [2] Kraftová, I. *Kapitálová síla a výkonnost podniků v regionálním kontextu*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 170. ISBN 80-7194-622-2
- [3] Matoušková, Z. a kol. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vyd. Praha: VŠE Praha, 2000. s. 156. ISBN 80-245-0052-3
- [4] Novotný, J. *Nauka o podniku I*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 208. ISBN 80-210-3090-9
- [5] Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2005. s. 555. ISBN: 80-7357-052-1
- [6] Porter, M. E. *Konkurenční výhoda*. Přel. V. Irgl. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1993. 626 s. Přel. z: *Competitive Advantage*. ISBN 80-85605-12-0
- [7] Synek, M. a kol. *Manažerská ekonomika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 1996. s. 455. ISBN 80-7169-211-5
- [8] Synek, M. a kol. *Podniková ekonomika*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 479. ISBN 80-7179-736-7
- [9] Tetřevová, L. *Financování projektů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 182 s. ISBN 80-86946-09-6
- [10] Tetřevová L. *Finanční restrukturalizace firmy*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 123. ISBN 80-7194-788-1
- [11] Tetřevová, L. *Veřejná ekonomie - Úvod do problému*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. s. 136. ISBN 80-7194-544-7
- [12] Veber, J. *Management – základy, prosperita, globalizace*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2000. 700 s. ISBN 80-7261-029-5
- [13] Wöhe, G. *Úvod do podnikového hospodářství*. Přel. J. Dvořák a kol. 18. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 748. Přel. z *Einführung in die Allgemeine Betriebswirtschaftslehre*. ISBN 80-7179-041-1
- [14] Žák, M. a kol. *Velká ekonomická encyklopedie*. 2. rozšířené vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2002. s. 887. ISBN 80-7201-381-5

Další zdroje

- [15] Zákon č. 513/1993 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [16] Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů
- [17] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [18] Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů
- [19] Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů

- [20] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- [21] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- [22] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů
- [23] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- [24] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- [25] Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- [26] Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- [27] Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- [28] Vyhlášky č. 426/2006 Sb., 328/2005 Sb., 477/2004 Sb., 283/2003 Sb., 460/2002 Sb. a 311/2001 Sb.
- [29] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha, 2006
- [30] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: <<http://www.euroskop.cz>>
- [31] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: <<http://www.strukturalni-fondy.cz>>
- [32] Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: <<http://portal.mpsv.cz>>
- [33] Český statistický úřad: <<http://www.czso.cz>>
- [34] Internetová encyklopedie: <<http://cs.wikipedia.org>>
- [35] Portál územního plánování: <<http://portal.uur.cz>>
- [36] Oficiální stránky města Velká Bíteš: <<http://www.vbites.cz>>
- [37] Oficiální stránky Mikroregionu Velkomeziříčsko-Bítešsko: <<http://www.mikroregionvmb.cz>>
- [38] První brněnská strojárna Velká Bíteš, a. s.: <<http://www.pbsvb.cz>>
- [39] Interní materiály společnosti První brněnská strojárna, Velká Bíteš, a. s.

Příloha 1 – Rozvahy společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s.

Rozvaha v tis. Kč	2003	2004	2005	2006
Aktiva celkem	866 986	853 677	847 978	901 485
Dlouhodobý majetek	401 067	360 986	356 580	343 643
Dlouhodobý nehmotný majetek	23 404	54 324	44 857	36 776
Dlouhodobý hmotný majetek	315 579	290 338	302 005	296 147
Dlouhodobý finanční majetek	62 084	16 324	9 718	10 720
Oběžná aktiva	455 035	484 347	482 734	549 974
Zásoby	211 643	241 753	259 917	266 562
Dlouhodobé pohledávky	18 301	14 031	13 039	8 245
Krátkodobé pohledávky	153 432	136 755	104 068	140 397
Krátkodobý finanční majetek	71 659	91 808	105 710	134 770
Časové rozlišení	10 884	8 344	8 664	7 868
Pasiva celkem	866 986	853 677	847 978	901 485
Vlastní kapitál	537 948	517 151	528 465	513 119
Základní kapitál	445 425	460 540	460 540	460 540
Kapitálové fondy	-13 941	-6 521	-10 236	-10 253
Fondy ze zisku	51 172	51 826	52 424	53 447
Výsledek hospodaření minulých let	42 530	303	9 755	23 938
Výsl. hospodaření běžného účetního období	12 762	11 003	15 982	-14 553
Cizí zdroje	327 670	334 790	318 066	387 529
Rezervy	10 289	4 259	9 600	28 782
Dlouhodobé závazky	25 140	19 577	19 794	11 644
Krátkodobé závazky	129 664	142 265	108 947	199 017
Bankovní úvěry a výpomoci	162 577	168 689	179 725	148 086
z toho dlouhodobé bankovní úvěry	53 902	51 233	73 139	32 543
Časové rozlišení	1 368	1 736	1 447	837

Příloha 2 – Výkazy zisku a ztráty První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s.

Výkaz zisku a ztráty v tis. Kč	2003	2004	2005	2006
Výkony a prodej zboží	855 133	866 530	878 870	854 035
z toho tržby za prodej vlastních výrobků	821 983	768 422	848 667	821 305
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-11 858	28 400	6 737	4 029
Aktivace	45 008	69 708	23 466	28 701
Výkonová spotřeba a náklady na prodej zboží	527 822	545 189	556 517	533 182
Přidaná hodnota	327 311	321 341	322 353	320 853
Osobní náklady	241 247	230 130	234 371	244 756
Odpisy dlouhodobého nehm. a hm. majetku	86 411	72 146	67 182	65 716
Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti	8 961	-493	4 893	-14 022
Jiné provozní výnosy	83 104	58 049	70 089	53 262
Jiné provozní náklady	44 652	49 713	68 003	45 112
Provozní výsledek hospodaření	29 144	27 894	17 993	32 553
Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti	0	0	0	0
Jiné finanční výnosy	34 844	77 309	36 109	6 653
Jiné finanční náklady	41 536	90 014	33 452	21 687
Finanční výsledek hospodaření	-6 692	-12 705	2 657	-15 034
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	12 762	11 003	15 982	20 563
Mimořádné výnosy	0	0	0	8 416
Mimořádné náklady	0	0	0	43 532
Mimořádný výsledek hospodaření	0	0	0	-35 116
Výsledek hospodaření za účetní období	12 762	11 003	15 982	-14 553
Výsledek hospodaření před zdaněním	22 452	15 189	20 650	-17 597

Příloha 3 – Logo společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s.

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Vliv podniku První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. na region
Autor práce	Bc. Jana Hotárková
Obor	Podniková ekonomie
Rok obhajoby	2007
Vedoucí práce	Doc. Ing. Liběna Tetřevová, Ph.D.
Anotace	Zhodnocení a analýza účinků působení společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. na region (město Velká Bíteš a kraj Vysočina) z pohledu zaměstnanosti, podnikatelských subjektů a sociálních dopadů. Vliv rozpočtového určení daní na sledovaný region.
Klíčová slova	První brněnská strojírna Velká Bíteš a. s., podnik, podnikání, okolí podniku, region, regionalizace v ČR, rozpočtové určení daní